

VÁLTOZÁSOK A PEDAGÓGIÁBAN ÉS A GYÓGYPEDAGÓGIÁBAN NEMZETKÖZI NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA

PROGRAM ÉS ABSZTRAKTKÖTET

Szerkesztők: Hosszu Timea, Torgyik Judit

2025. november 21.

Esztergom, Iohanneum

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

**Változások a Pedagógiában és a Gyógypedagógiában
Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia**

PROGRAM ÉS ABSZTRAKTKÖTET

Szerkesztők:

Hosszu Timea

Torgyik Judit

2025. november 21.

A konferencia helye: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Iohanneum,
Esztergom, Majer István út 1-3.

© PPKE BTK, 2025

© A szerzők

ISBN 978-963-308-531-8

Kiadja

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar

**Változások a Pedagógiában és a Gyógypedagógiában
Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia**

ÁTTEKINTŐ PROGRAM

2025. november 21. (péntek)	
<i>Helyszín: PPKE Iohanneum (Esztergom)</i>	
9:00- 9:30	Regisztráció
Levezető elnök: Tóthné dr. Aszalai Anett	
9:30-9:40	A konferenciát megnyitja Dr. habil. Nemesi Attila László , PPKE BTK, tanulmányi dékánhelyettese
9:40-9:45	A résztvevőket köszönti Dr. habil. Torgyik Judit Emese a PPKE VJTK egyetemi docense, a konferencia elnöke
9:45- 9:55	Gerencsér Mária és Verebes Virág , II. éves hallgatók furulya duettet adnak elő (Népdalcsokor; Mozart: Szánkózás)
	Plenáris előadások
	Levezető elnök: Tóthné dr. Aszalai Anett
9:55- 10:25	Prof. Dr. Pukánszky Béla , EKE Neveléstudományi Doktori Iskola, egyetemi tanár, PPKE BTK PeTT tagja Gyermekekép-változatok, kisgyermeknevelési koncepciók és az óvodaügy alakulása a 19. században
10:25-10:55	Barcsák Marianna , Katolikus Pedagógiai Intézet, igazgató „A holnap a legjobbat várja a mától”
10:55-11:30	Szünet
11:30-12.50	Szekcióülések I.
12.50-13.40	Szendvicsebéd
13.40-15.20	Szekcióülések II.

A SZEKCIÓK RÉSZLETES PROGRAMJA

Az óvoda világa

2025. november 21. 11:30 óra

Helyszín: 110-es terem

Szekcióvezető: Miklós Ágnes Kata

11.30-11.50	Horváth Mariann, Juhász Márta	Szenzoros szőnyeg felhasználása az óvodai ének-zenei tevékenység és mesefeldolgozás során
11.50-12.10	Balog Ágnes	Segíts, hogy megtapasztalhassam – kültéri játékeszközök, kerti elemek a kisgyermekkori fejlődés és fejlesztés tükrében
12.10-12.30	Kardos Éva	Óvoda–iskola átmenet: motiváció és innováció
12.30-12.50	Miklós Ágnes Kata	„Bánatos bézs babák” – az influenzaszekció befolyása a gyermeknevelési „trendekre”
12.50-13.40	Ebédszünet	
13.40-14.00	Reho Anna	A pedagógus szerepe a nemzeti identitás kialakításában az óvodáskorú gyermekeknél
14.00-14.20	Czipczerné Bartók Erika	A kezdő óvodapedagógusok „know how” élménye
14.20-14.40	Janek Noémi Viktória	Óvodapedagógusok vélekedései az együttnevelésről és pedagógusi szerepekről
14.40-15.00	Szóllósi Tamás	Mi volt a kedvenc játéka az óvodában? - Visszaemlékezések és emlékek
15.00-15.20	Rábai Dávid	A gyermeki munka helye, szerepe az óvodai tevékenységek között – egy pilot kutatás eredményei

Gyógypedagógiai munka a gyakorlatban, a gyógypedagógus-képzés gyakorlata

2025. november 21. 11:30

Helyszín: 307-es terem

Szekcióvezető: Hosszu Timea

11.30-11.50	Tóthné Aszalai Anett	Billy szerint a világ – a dadogás jelensége a társadalmi modellben
11.50-12.10	Fazekasné Fenyvesi Margit, Kiss Renáta, Mokri Dóra	A fonológiai tudatosság fonomimikával történő fejlesztésének hatása a nagycsoportos óvodások körében
12.10-12.30	Papp Ibolya	A beszédhallás jellemzői óvodáskorban és hatása a szeriális észlelésre
12.30-12.50	Csányi Csilla Zita	Kéz a kézben – Komplex beiskolázási program sajátos nevelési igényű, beszéd és nyelvi zavaros gyermekek számára
12.50-13.40	Ebédszünet	
13.40-14.00	Horváth Péter László, Cziráki Zsolt, Nagy Mariann	Önérvényesítők új szerepekben
14.00-14.20	Hosszu Timea	Gyógypedagógus hallgatók pedagógiai nézetei

14.20-14.40	Krausz Anita	Gyógypedagógus hallgatók jövőképe, pályakilátásai és jövőbeli perspektívái
14.40-15.00	Csupor Zsolt Jánosné	Munkahelyi flow a többcélú gyógypedagógiai intézmények vezetői körében
15.00-15.20	Verebélyi Gabriella	Erőforrások a gyógypedagógusképzésben: a hallgatói jóllét és reziliencia

Felsőoktatás, pedagógusképzés és gyakorlat

2025. november 21. 11:30

Helyszín: 309-es terem

Szekcióvezető: Gombocz Orsolya

11.30-11.50	Németh Nóra, Szöllősi Tamás	A beadandón túl – Paradigmaváltás és módszertani újítások a felsőoktatásban
11.50-12.10	Komár István	A Herskó módszer
12.10-12.30	Demeter Katalin, Szarka Júlia	Humor és nevelés
12.30-12.50	Gombocz Orsolya	Állandóság és változás a nevelő személyiségében - Tapasztalatok a képzésben
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	
13.40-14.00	Szijártó Sarolta, Zajdó Krisztina	Aminek változnia kellene, de nem változik: a logopédia ismertsége Magyarországon
14.00-14.20	Szabó Gabriella, Kátainé Lusztig Ilona	Az óvodai és iskolai szociális segítők szerepe a bullying, mint gyermekvédelmi probléma kezelésben és megelőzésében. Szakirányú továbbképzési lehetőségük a PTF-n
14.20-14.40	Véghelyi Péterné	A dialógus mint újra felfedezett ismeretszerzési paradigma
14.40-15.00	Kerekes Judit, Kökényesi Imre, Vancsó Ödön	Játékos tanulás-tanítási kísérlet New York-ban Mondrian-Rubik játékkal

Neveléstörténet és filozófia

2025. november 21. 11:30 óra

Helyszín: 303-as terem

Szekcióvezető: Dráviczki Sándor

11.30-11.50	Dráviczki Sándor	A Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző oktatóinak több szempontú vizsgálata 1914–1959 között
11.50-12.10	Vincze Tamás András	Az önálló nyíregyházi Felsőfokú Tanítóképző Intézet fennállásának 11 éve (1959-1970)
12.10-12.30	Forgách Hajnalka	Kémiatankönyvek az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy-gyűjteményében
12.30-12.50	Jakab Péter	„Fáradtsággal és áldozattal”: Dolinay Gyula (1850–1918) pedagógiai munkássága
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	

Művészet, kreativitás, pedagógia

2025. november 21. 11:30

Helyszín: 213/C terem

Szekcióvezető: Torgyik Judit

11.30-11.50	Pécskövi-Tóth Augusta	„A tehetség, mint “kézzel fogható” jelenség és annak képzése és megőrzése a színházművészet keretein belül, a színházművészet eszközeivel”
11.50-12.10	Pajorné Kugelbauer Ida	A gyapjú felhasználási lehetőségei a Waldorf-iskola vizuális nevelésében
12.10-12.30	Simányi Zsuzsanna	Az „iskola” és a „tanár” reprezentációja a közösségi színházi alkotófolyamatokban
12.30-12.50	Torgyik Judit	Pedagógusok gondolatai, élményei, tapasztalatai a múzeumlátogatással kapcsolatban
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	
13.40-14.00	Gilányi Magdolna	Ifjúsági regény mint történeti forrás? Közelítések Zágonyi Balázs A csillag és a százados című regényének tanórai feldolgozásához
14.00-14.20	Paál Gergely	„Ami közös” Művészetpedagógiai doktori tervzet a vallások és kultúrák békés egymás mellett éléséért
14.20-14.40	Pásztor Éva	A XXI. századi kompetenciák: K1(kritikai gondolkodás) K2 (kreativitás) K3 (kooperáció) K4 (kommunikáció) fejlesztése, eszköz vagy cél a ma iskolájában?
14.40-15.00	Törő Krisztina	Két innovatív pedagógiai eszköz bemutatása: Gondolatnapló, érzélem kártyák

Család, szülők és az intézményes nevelés

2025. november 21. 11.30

Helyszín: 408-as terem

Szekcióvezető: Kozma Gábor

11.30-11.50	Szerepi Sándor	Az intézményi átfedtség (bölcsőde, óvoda) kérdései - szülői dilemmák a 2,5 éves gyerekek esetében
11.50-12.10	Galgóczy Anna, Udvarnok Zsófia	Családközpontúság a gyakorlatban: a szülők támogatása és a transzdiszciplinaritás jelentősége a kora gyermekkori intervencióban egy esetismertetés tükrében
12.10-12.30	Ölveczky Mónika	Mérésből párbeszéd – Óvodai pedagógiai diagnosztika és szülői kommunikáció
12.30-12.50	Kozma Gábor	A család évszázada – gyermekek és idősek esélye
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	

Digitális kompetenciák és nevelés

2025. november 21. 13.40

Helyszín: 408-as terem

Szekcióvezető: Antaliné Miss Lilla

13.40-14.00	Antaliné Miss Lilla	Átalakuló tanulási terek és (én)idő: tapasztalatok a digitális generációk tudatosságáról
14.00-14.20	Boksay-Pap Emese	A GAMIREAD oktatási platform közösségi tervezése. Oktatók designer szerepben
14.20-14.40	Fodor Gábor	„AI által homályosan” A Mesterséges Intelligencia (AI) hatása a gyermekeink kapcsolataira, önképükre, különös tekintettel az értékrendre a kommunikációjukra, a szorongásra, és a testképükre
14.40-15.00	Fenyő Imre	Dokumentum- és funkcionális elemzés óvodák online reprezentációjáról
15.00-15.20	Szakács Sándorné Várvari Tünde	Digitális kompetenciák fejlesztése unplugged játékokkal az óvodai fejlesztő foglalkozásokon

Nyelv és irodalom pedagógiája, nemzetközi kérdései

2025. november 21. 11:30

Helyszín: 401-es terem

Szekcióvezető: Szilasi Judit

11.30-11.50	Tölgyessy Zsuzsanna	Játszóterek a meseerdőben - Szerepjátékok lehetősége a mesefoglalkozásokon
11.50-12.10	Bagladi Orsolya	A Waldorf-kerettanterv Magyar nyelv és irodalom c. fejezetének átdolgozási folyamatáról
12.10-12.30	Zsolnai Márton	Külföldi diákok iskolai és nyelvi integrációjának lehetősége a technikaórán
12.30-12.50	Szilasi Judit	Magyar gyermekek külföldi beilleszkedésének pszichoszociális kihívásai
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	
13.40-14.00	Bakti Mária	A két- és többnyelvű szaktárgyi műveltség fejlesztését támogató módszertani anyagok bemutatása
14.00-14.20	Tóth-Nagy Adrienn	Korai biliteráció – A fejlődés és a kognitív megterhelés metszéspontján
14.20-14.40	Szabóné Marlok Júlia	A szlovák nemzetiségi nyelvi előkészítő osztály, mint perspektíva a szlovák nemzetiségi nyelvoktató általános iskolák tanulói számára
14.40-15.00	Kántor Péter	Az intertextualitás mint olvasási stratégia alkalmazhatósága a középiskolai irodalomtanításban

Tanulás és módszertan

2025. november 21. 11:30 óra

Helyszín: 406-as terem

Szekcióvezető: Urbán Péter

11.30-11.50	Bartha Enikő, Kovács Noémi	Módszertani megújítási lehetőségek az óvodai és iskolai testnevelés oktatásában
11.50-12.10	Bartha Enikő, Kovács Noémi	Hasonlóságok és különbségek a különböző kultúrákban megjelenő mozgásos játékokban
12.10-12.30	Urbán Péter	A tanulói autonómia tanuláselméleti vonatkozásai
12.30-12.50	Fülöp Zsolt	Procedurális stratégiáktól a strukturális gondolkodásig: a háromlépéses modell pedagógiai jelentősége
12.50-13.40	<i>Ebédszünet</i>	
13.40-14.00	Glashütter Melinda	"Visszaadni az önrendelkezés lehetőségét" - Tanulási kudarcokkal és beilleszkedési problémákkal küzdő kamaszok mentálhigiénés fókuszú személyiségfejlesztő programjának tapasztalatai
14.00-14.20	D. Tóth Márta, P. Fekete Katalin	A környezeti nevelés jelentősége az óvodai években
14.20-14.40	Barnák Tamás	Nevelés az AI korában: tanulságok Bergyajev filozófiájából

ABSZTRAKTOK

Antaliné Miss Lilla

Átalakuló tanulási terek és (én)idő: tapasztalatok a digitális generációk tudatosságáról

PPKE BTK VJTK / DUE BDT
óraadó mesteroktató, tananyagfejlesztő / oktató
antaline.miss.lilla@btk.ppke.hu

A digitális tér a mai fiatalok számára épp olyan otthonos, sokszor még talán otthonosabb, mint a fizikális és társadalmi élettér. Ez az alapélmény meghatározza az online és offline világ közötti egyensúlyhoz, a tanuláshoz való viszonyukat és a digitális jólléttel kapcsolatos attitűdjeiket. Gyakorló pedagógusként a következő kérdésekre keresem a választ: diákjaim kihasználják-e a határtalan lehetőségeket a tanulás támogatására, vagy inkább a szórakozás terepe az online jelenlét, mennyire vannak tudatosan jelen, és képesek-e egyensúlyt teremteni a villódzó képernyők világában.

A tanulás már nem kizárólag az iskola falai között zajlik: bárhol és bármikor hozzáférhetünk tudásforrásokhoz, közösségekhez és információkhoz, sőt látszólagos tudást konstruálhatunk. A digitális tér robbanásszerűen megjelenő vívmányai átalakítják a tudás és a tudáselsajátítás fogalmát is, számtalan új utat nyitva. Azonban ez a lehetőség felelősséget is hoz: új módon kell megtanulnunk bánni az időnkkel, a figyelmünkkel és a belső egyensúlyunkkal, amelyhez a diákoknak támogatásra van szükségük.

Kutatásomban arra fókuszálok, hogy feltárjam, miként használják a fiatalok a digitális eszközöket a tanulás szolgálatában, mennyire ismernek tanulástámogató és tudásépítő eszközöket, hogyan értik a digitális jóllét alapfogalmait, és miként próbálnak egyensúlyt teremteni a tanulási célú és a szabadidős digitális tevékenységek között.

A képernyő sokszor tükör, amelyben a fiatalok csak „homályos arcukat” látják: jelen vannak ugyan, de hiányzik a tudatos jelenlét, a fókuszáltság, és a célszerű használat. Úgy gondolom, a digitális eszközök akkor válnak értékké, ha nem elszigetelnek, hanem összekötnek, és ha nem elvonják a figyelmet, hanem segítik a tanulást, a kapcsolatokat és a kiegyensúlyozott életet.

Előadásommal ahhoz szeretnék hozzájárulni, hogy jobban megértsük a digitális generáció tapasztalatait, és közösen keressük, hogyan lehet a digitális tanulási tereket úgy alakítani, hogy azok a tudatosságot és a jóllétet támogassák – hogy megtaláljuk az egyensúlyt a képernyők kínálta lehetőségek és a valódi jelenlét között.

Kulcsszavak: digitális tudatosság, tanulástámogatás; digitális generáció; önreflexió

Bagladi Orsolya

**A Waldorf-kerettanterv Magyar nyelv és irodalom c. fejezetének
átdolgozási folyamatáról**

Fehérlőfia Waldorf Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és AMI
angol-magyar tanár
orsolya.bagladi@feherlofiawaldorf.hu

A Waldorf-kerettanterv magyar nyelv és irodalom c. fejezete a Nemzeti Alaptanterv 2020-as változásához kapcsolódó munkák során csak minimálisan módosult, különösképpen az ajánlások szorúlnak frissítésre. Az öt évvel későbbi rátekintéshez kapcsolódóan, 2024 novemberében felmerült az igény, hogy tüzetesebben ránézzünk a tartalmakra és változtassunk. A Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet megbízásából 2025-ben megindult a munka, az előadásban ennek a folyamatnak az aktuális helyzetéről adok képet.

A kutatás 2. fázisában a kérdőíves vizsgálatok zajlottak. Valamennyi magyar Waldorf-általános iskolát bevonva felmértem elsőtől nyolcadik osztályig, mely témákra fókuszálnak a különböző osztályfokokon, illetve milyen kötelező és ajánlott olvasmányokat dolgoznak fel.

Előadásomban ennek a felmérésnek az eredményeit ismertetem. Reményeim szerint az összevetés nem csak a Waldorf-kerettanterv magyar nyelv és irodalom c. fejezetének változtatásához ad alapot, hanem a szakmai kommunikáció erősítésére is a Waldorf-, az egyházi és az állami iskolai magyartanárok között is.

Kulcsszavak: Waldorf-kerettanterv megújítása, magyar nyelv és irodalom, kötelező és ajánlott olvasmányok, életkori sajátosságok

Bakti Mária

**A két- és többnyelvű szaktárgyi műveltség fejlesztését támogató
módszertani anyagok bemutatása**

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar,
Modern Nyelvek és Kultúrák Tanszék
habilitált egyetemi docens
bakti.maria@szte.hu

A szaktárgyi műveltség (disciplinary literacy) a szaktárgyi területek gondolkodásmódjának, illetve a szaktárgyi területekhez kapcsolódó jelentésalkotás és kommunikáció jellegzetes módjainak elsajátítását jelenti az iskolai kontextuson belül és kívül (Nikula et al., 2024). A szaktárgyi műveltség tehát nem csupán a nyelvről, vagy az olvasás és írás technikai készségeiről szól, hanem arról, hogy a különböző kommunikációs módok hogyan épülnek be a szaktárgy szövetébe (Nikula et al., 2024).

A kétnyelvű oktatás és a tartalom és nyelv integrálásának (CLIL, *Content and Language Integrated Learning*) egyéb formái gyors elterjedésével egyre nagyobb figyelem irányul a két- és többnyelvű szaktárgyi műveltség (BMDL, *bi- and multilingual disciplinary literacy*) felé. A két- és többnyelvű szaktárgyi műveltség tantermi gyakorlatban és tantermi nyelvhasználatban történő konkrét megjelenési formái lehetnek például a tantárgyhoz kapcsolódó szakszókincs, a tantárgyhoz kapcsolódó műfajok vagy a tantárgy kereti között használt kognitív diskurzusfunkciók (Dalton-Puffer 2013, 2016).

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a szaktárgyak idegen nyelven történő oktatása során nem minden esetben kap elegendő figyelmet a kétnyelvű szaktárgyi műveltség megfelelő fejlesztése.

Az előadás célja, hogy bemutassa a CLIL NetLE COST (<https://www.clilnetle.eu>) pályázat keretében összeállított módszertani anyagokat, amelyek a gyakorló tanárok és tanárszakos hallgatók számára készültek. Az anyagok a történelem, földrajz, biológia tantárgyakhoz kapcsolódva mutatnak példákat arra, hogy hogyan lehet az idegen nyelven tarott szaktárgyi órán a szaktárgyi műveltség nyelvi aspektusait is fejleszteni. Az anyagok a tanárképzésben és a tanártovábbképzésben is használhatóak.

Kulcsszavak: CLIL, CLIL NetLE, két- és többnyelvű szaktárgyi műveltség, kognitív diskurzusfunkciók

Balog Ágnes

Segíts, hogy megtapasztalhassam –kültéri játékeszközök, kerti elemek a kisgyermekkorai fejlődés és fejlesztés tükrében

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác,
főiskolai docens, óvodapedagógus, táj- és kertépítész mérnök
balog.agnes@avkf.hu

A kisgyermekkorai játékos tapasztalatszerzés külső szabad terekben (tehát nem szobában, teremben, belső térben) hatalmas élmény, és a fejlődés, fejlesztés kiváló helyszíne. Korunkban ehhez, a természet sajnálatos visszaszorulása miatt még inkább előtérbe kerülő, *kerti* környezet rendkívül gazdag lehetőségekkel tudja – vagy tudná - támogatni a kisgyermekkorai fejlődést mind a szabad játék mind az irányított tevékenységek alkalmával. Számos kutató, szerző (Louv, Chawla, Hüther - Renz-Polster, Waite és mások) szerint egyrészt a mai gyermekeknek (is) joguk van a természet csodáiban részesülni, szabadban lenni és ezáltal tapasztalni, fejlődni. Másrészt a kertben a fejlődés, a fejlesztés komplexen és sokszor a bentről eredményesebben megvalósul, megvalósítható, hiszen a kisgyermekeknek jellemzően motiválóbba, izgalmasabb, többféle igényt kielégítő, több mozgást lehetővé tevő környezetet biztosít(hat). A mozgásszegény életmód kisgyermekeket is érintő korszakában egyre nagyobb szükség van a természetes, vagy legalább természetközeli külső terekben a szabadterei játékos mozgásra és tapasztalatszerzésre, azonban különféle okok miatt mindezt jellemzően egyre kevésbé, és egyre beszűkültebb formákban gyakorolhatják a kisgyermekek. Az intézmények egy része koncepciósan, szakmai alapokon nyugvó tervezéssel „berendezett” környezetként fejleszti az intézménykerteket, azonban ez a tendencia a gyakorlatban sajnos - többek között hazánkban is – sok esetben szerényen van jelen, pedig a valóban átgondolt tervezés eredményeként létrejött játszókert, akár egyszerűbb eszközökkel, különféle élő és élettelen elemekkel megvalósítva is, kiválóan ösztönzi az önállóságot, a felfedezést és a természettel való kapcsolatot, minden területen támogatja a fejlődést, eredményesen segít a különféle ingereket keresők és -kerülők esetében is.

A kisgyermekek számára „jól berendezett” kerti tereket vizsgáló tanulmányútjaim kutatási kérdéseimél merítettem a Montessoritól eredő, a reformpedagógia egyik alapmondatává vált „Segíts, hogy magam csinálhassam” elvéből: külső terekben, elsősorban intézmények kertjeiben mely kerti elemeket választják leginkább a kisgyermekek, ha szabad választási lehetőségük biztosított? Szakemberek bevonásával vizsgáltam azt a kérdéskört, hogy milyen nehézséggel élő kisgyermekek mely kerti elemeket használják önállóan, választják leginkább? Melyekre lenne legnagyobb szükség, melyek hiányoznak ezekből a terekből jelenleg? Milyen akadályozó, hátráltató tényezők jellemzőek a kerti elemek léte, használata területén? A kutatás eredményeit bemutató prezentációm a kisgyermekkorra fókuszálva a fenti kérdésekre adott válaszokat mutatja be, gyakorlati példákkal illusztrálva.

Kulcsszavak: kisgyermekkorai fejlődés, intézménykert, játszókert-berendezés, tervezett-berendezett környezet, kültéri játék, kültéri játékelemek, szenzoros kert

Barcsák Marianna
„A holnap a legjobbat várja a mától”

(Ferenc pápa)

Katolikus Pedagógiai Intézet, Budapest,
igazgató
barcsak@katped.hu

Az előadásban a katolikus nevelés hagyományainak és a nevelés-oktatás napjainkban megjelenő kihívásainak az összeegyeztethetőségéről, illetve a jelenkori válaszokról fogok beszélni, elsősorban a gyakorlat oldalát képviselve.

Néhány olyan problémát vetek fel, amelyre felelős válaszokat kell találnunk mielőbb: többek között a transzverzális készségek, mint általános elvárások megjelenése, a mesterséges intelligencia tanításban való felhasználása, a média szerepe a tudásszerzésben, például a tudományos influenszerek térhódítása.

Ezután felvillantom a katolikus egyház nevelés-oktatás témájában a közelmúltban született dokumentumainak, a pápai megnyilatkozásoknak, a vatikáni Kulturális és Nevelésügyi dikasztérium dokumentumainak legfontosabb elemeit, és az azok által megszabott utat.

Kulcsszavak: katolikus nevelés, új kihívások, mesterséges intelligencia, pápai megnyilatkozások

Barnák Tamás

Nevelés az AI korában: tanulságok Bergyajev filozófiájából

Pécsi Tudományegyetem, Filozófia Doktori Iskola, doktorjelölt
barnak.tamas94@gmail.com

A 21. század neveléstudománya olyan kihívásokkal néz szembe, amelyek korábban elképzelhetetlenek voltak. A mesterséges intelligencia térnyerése alapjaiban alakítja át a tanítás és a tanulás hagyományos kereteit (Selwyn, 2019; Holmes et al., 2022). Egyes megközelítések szerint az AI képes „digitális tanárként” személyre szabott tanulási modelleket biztosítani, amelyek az eltérő tanulói igényekhez alkalmazkodva tudna hozzájárulni a teljesítmény javításához (Holmes, Bialik & Fadel, 2022). Mások viszont attól tartanak, hogy a gépi logika a kreatív gondolkodás kiüresedéséhez és a pedagógus pótolhatatlan szerepének háttérbe szorulásához vezethet (Selwyn, 2019; Williamson & Piattoeva, 2022). E kettősség értelmezéséhez olyan filozófiai keretre van szükség, amely túlmutat a technológiai optimizmus és pesszimizmus dichotómiáján.

Nyikolaj Bergyajev személyközpontú filozófiája erre a keretre kínál lehetőséget. Az Alkotás értelme (1916), Az ember rabságáról és szabadságáról (1939) és az Önmegismerés (1940) című műveiben Bergyajev az ember szabadságát, kreatív teremtő erejét és önmegismerését tekinti lényegi sajátosságnak, amely transzcendens gyökerekkel bír, s amelyet semmilyen gépi algoritmus nem képes helyettesíteni. Az általam vizsgált probléma az, hogy az AI az oktatásban miként válhat egyszerre a kreatív kibontakozás támogatójává és annak gátjává. Hipotézisem az, hogy az AI nem pedagóguspótló, hanem egy „harmadik kéz”, amely hatékonyabbá teheti a diák fejlődését, de csak akkor, ha a pedagógus biztosítja a szellemi primátust és felelősséget.

Elemzésem transzcendentál-pragmatikai megközelítésű, amelyben az ember teremtő istenképisége kerül előtérbe. Ennek kibontakozásához elengedhetetlen a nevelési gyakorlat hozzájárulása, amelyben a pedagógus feladata, hogy az AI-t ne a gondolkodás rovására, hanem a kreativitás kiteljesedésének és hatékonyabb tanulási módszereknek a szolgálatába állítsa. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem a gépet rendeljük az ember fölé, hanem ellenkezőleg. A technológia csak eszköz, mely az embert szolgálja, miközben a személy felelőssége és alkotó szabadsága megmarad.

Következésképpen az AI pedagógiai haszna és veszélye Bergyajev perszonalista szabadságfilozófiájának fényében új értelmet nyer: az ember szolgálatában az AI a nevelés forradalmasító segítője lehet; ha azonban az ember alárendeli magát a gépnek, akkor szabadsága és teremtő ereje kiüresedik, s ezáltal emberi mivolta is sérül. Ez nem pusztán pedagógiai, hanem egzisztenciális kérdés is. A jövő irányát alapvetően a pedagógusok és az értelmiség felelősségteljes gondolkodása és cselekvése kell hogy meghatározza.

Kulcsszavak: AI, nevelésfilozófia, szabadság, Bergyajev

Bartha Enikő* – Kovács Noémi**

**Módszertani megújítási lehetőségek
az óvodai és iskolai testnevelés oktatásában**

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác
*mesteroktató, bartha2.eniko@avkf.hu,
** szakmódszertant oktató tanár
kovacs.noemi@avkf.hu

Előadásunk célja az óvodai és iskolai testnevelés oktatásának módszertanában alkalmazott újabb lehetőségek bemutatása. Kísérletet tettünk több féléven keresztül a hagyományos oktatási módszerek részbeni átgondolására, bővítésére és megújítására. A változtatások a következő területeket érintették: a tananyag tartalmának újragondolása, a szakirodalmi ajánlások bővítése napjaink elvárásainak megfelelően, az eszközök tárházának differenciált használata, a tanulási munkafolyamatok optimalizálása a hallgatói létszám, időkeret és a témakörök tekintetében és további változatos módszerek alkalmazása a számonkérésben.

Munkánkban párhuzamosan szeretnénk bemutatni az előbb felsorolt elvek mentén a szakmai tapasztalatainkat a két képzési területet választó hallgatók féléves munkái tükrében. Prezentációnkban a foglalkozások során fényképek, illetve hallgatói vélemények is megjelennek, amelyek a módszertani megújulás adott részleteit hivatottak alátámasztani.

Bízunk benne, hogy ez a típusú elemzés, nemcsak az óvodapedagógus és tanítóképzésben résztvevő hallgatóknak nyújt segítséget, hanem azok számára is érdekes lehet, akik az óvoda-iskola átmenetben szeretnének korszerű tapasztalatokat szerezni, illetve olyan kollégák számára, akik pedagógiai munkájuk során további innovációs kísérletekben gondolkodnak.

Kulcsszavak: tananyagfejlesztés, testnevelésmódszertan, felsőoktatáspedagógia, differenciálás

Bartha Enikő,* Kovács Noémi **

Hasonlóságok és különbségek a különböző kultúrákban megjelenő mozgásos játékokban

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

*mesteroktató, bartha2.eniko@avkf.hu,

**szakmódszertant oktató tanár, kovacs.noemi@avkf.hu

A XXI. század óvodáiban, iskoláiban különböző anyanyelvű, kultúrájú és vallású gyermekek és fiatalok élnek és tanulnak egymás mellett. Ez a jelenség alkalmazkodást, elfogadást, toleranciát kíván meg gyermektől és pedagógustól egyaránt.

Előadásunk célja, olyan magyar és külföldi mozgásos játékok bemutatása, amelyek segítséget jelenthetnek a pedagógusoknak a különböző kultúrák sokszínűségének megismeréséhez és gyakorlásához. Továbbá szélesíthetik a pedagógusok játékpédagógiai ismereteit, módszertani eljárásait és gazdagíthatják eszközkészletüket. A mozgásos játékok, amelyek egy-egy ország hagyományait, történelmi, irodalmi, zenei kultúráját is magukba foglalhatják jól alkalmazhatók a szociális kompetencia és a személyiség fejlesztésében. A játékok megismerése nemcsak új élményeket jelenthetnek, hanem segítséget nyújthatnak az óvodai - iskolai életbe való könnyebb beilleszkedéshez, illetve egymás elfogadásához.

Az általunk választott és bemutatásra kerülő mozgásos játékokkal igyekszünk rámutatni a játékokban megjelenő hasonlóságokra és különbségekre az adott országok kulturális sajátosságait is figyelembe véve. Munkánkkal motiválni szeretnénk a pedagógusokat, hogy bátran ismerkedjenek más népek sport -és mozgástevékenységeivel és mindezen ismeretek birtokában tegyék minél változatosabbá a mozgásos nevelést.

Kulcsszavak: népek játéakai, játékoktatás, hagyomány, kulcskompetenciák, kulturális sokszínűség, élménypedagógia, hasonlóságok és különbségek

Boksay-Pap Emese
A GAMIREAD oktatási platform közösségi tervezése
Oktatók designer szerepben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Nemzetközi Tanulmányok és Politikatudományok Intézet,
egyetemi adjunktus
scriptamanent450@gmail.com; boksay.pap.emese@btk.ppke.hu

A prezentáció egy longitudinális, részvételi tervezésen alapuló feltáró kutatást ismerteti, melyben 31 gyakorló pedagógus vett részt a GAMIREAD (<https://award.profformance.eu/search/readDetail/82>) oktatási platform fejlesztésének front-end szakaszaiban. A pedagógusok tanártovábbképzési programokban résztvevő általános- és középiskolai oktatók voltak és a front-end fejlesztési szakaszokban tesztelőként és társ-fejlesztőként működtek közre. A vizsgálódás során a belső tervezésre jellemző ethnográfiai technikákat és a marketingkutatásban alkalmazott projektív technikát alkalmaztam az adatok gyűjtésére. A feltárást két fő kérdés vezérelte: (1) hogyan módosult az oktatási platform a csoportos tervezés hatására és (2) a részvételi tervezés mely cselekvéseit értékelték a résztvevők saját tanulási erejük (learning power) fejlődéseként. Az adatok elemzésében a megalapozott elmélet módszerének többrétegű kódolását követtem. A részvételi tervezés eredményeképpen a GAMIREAD platform látható és interaktív felülete fejlődött észrevehetően, illetve a legtöbb javaslat a tanár-tanuló közötti kommunikáció hatékonyabbá tételével történt. Az a következtetés is megfogalmazódott, hogy—mint minden oktatási eszköz esetében—a GAMIREAD platform hasznosságának vizsgálata nem nélkülözheti a pedagógiai szempontokat, ezért hasznos ha a fejlesztők és alkalmazók a tanulással és tanítással kapcsolatos elméleteket és elveket ismerik. A feltárásból nyert adatok eddigi elemzése arra enged következtetni, hogy a résztvevő oktatók a tanulásmenedzsment technikai területén az ún. *bölcs laikus* szerepet öltötték magukra és a tervezési folyamat adatgyűjtési és megvalósítási szakaszaiban tapasztaltak saját tanulási-erő fejlődést. A kutatás releváns lehet a pedagógusképzésben dolgozó szakemberek, a gyakorló pedagógusok, valamint a részvételi tervezési paradigmában tevékenykedő oktatástervezők számára.

A GAMIREAD oktatási platform ötlete 2017-ben született, a tervezési folyamat 2019-ben vette kezdetét, felsőoktatási környezetben. 2022-ben két kiválósági díjat nyert, 2023-ban az OTP Fáy Oktatási Innovációs pályázat rövid listáján szerepelt. 2022 óta a Tempus Közalapítvány Tanítási jógyakorlat gyűjteményének része.

Kulcsszavak: oktatási platform, részvételi tervezés, design csoportok ethnográfiája, tanulási erő

Czipczerné Bartók Erika

A kezdő óvodapedagógusok „know how” élménye

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola,

III. éves PhD hallgató

bartok.erika83@gmail.com

ORCID: 0009-0005-8311-8657

A tanulmány fontos célja, hogy a kezdő óvodapedagógusok megtanulják, megértsék és átéljék a „know how” élményét. Mit is jelent a „know how”? Ha nagyon röviden szeretnénk megfogalmazni, akkor annak az élménynek a megélése, hogy hogyan is lehetne nagyon jó óvodapedagógussá válni. A „know-how” élmény nemcsak technikai tudást jelent, hanem azt a személyes megtapasztalást is, amikor a pedagógus érzi, hogy tudja, hogy mit csinál és ez működik is. Ez egy kompetenciaélmény, amely a sikeres gyakorlati megvalósításon keresztül erősíti a szakmai önbizalmat. A „know-how” élmény szerepe a pályakezdők motivációjában nagy jelentőséggel bír. Fontos szerepe a szakmai megerősítés. A pályakezdő óvodapedagógusok gyakran bizonytalanok abban, hogy amit csinálnak, az „elég jó-e”. A sikeres tapasztalatok révén kialakuló „know-how” élmény megerősíti őket abban, hogy képesek hatékonyan dolgozni a gyerekekkel. Az önhatékonyaság növelése is jelentős szerepet tölt be. Ez közvetlenül kapcsolódik ahhoz, hogy a pedagógus bízik önmagában és nem adja fel a pályát az első nehézségeknél. A flow és elégedettség fogalma is idesorolható. A „know-how” élmény gyakran flow-élménnyel is társul: a pedagógus elmerül a munkájában, örömet lel benne, és ez hosszú távon hozzájárul a pályán maradáshoz. Támogató környezet és „know-how” élmény egymásra produktívan hat. A mentorálás és tapasztalatmegosztás során a kezdő pedagógus lehetőséget kap arra, hogy tapasztalt kollégáktól tanuljon, ami megrövidíti az utat a „sikerélményhez”, vagyis a „know-how” élményhez. A reflexió és visszajelzés során a támogató visszajelzések és a strukturált önreflexiók segítenek tudatosítani a megszerzett tudást – ezáltal a pedagógus nemcsak jól csinál valamit, de tudja is, hogy mit csinál jól.

Kulcsszavak: „know how”, pályakezdők motivációja, önhatékonyaság növelése, támogató környezet

Csányi Csilla Zita

Kéz a kézben – Komplex beiskolázási program sajátos nevelési igényű, beszéd és nyelvi zavaros gyermekek számára

Radó Tibor Általános Iskola és EGYMI, Győr - logopédus
oligofrénpedagógia-logopédia szakos gyógypedagógiai tanár, okleveles gyógypedagógus,
szakvizsgázott pedagógiai terapeuta, perinatális zenei konzulens,
cscsillazita@gmail.com

Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán-és Társadalomtudományi
Kar, mesteroktató, csanyi.csilla@sze.hu

Intézményünk, a győri Radó Tibor Általános Iskola és EGYMI kiemelt feladata a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek támogatása szegregált és integrált keretek között egyaránt. A logopédiai munkaközösségünk által a beszéd és nyelvi, nyelvfejlődési zavarral élő tanulók számára kidolgozott beiskolázási programunk célja, hogy a gyermekek képességeinek pontos feltárásával és a szülők, pedagógusok, valamint kortársak bevonásával támogassa a zökkenőmentes iskolakezdést és az eredményes beilleszkedést. A program középpontjában a differenciált megismerés áll, hiszen a nyelvi zavar típusa, mértéke és a társuló pszichés-kognitív tényezők miatt a gyermekek heterogén csoportot alkotnak. Az optimális osztály- és fejlesztőcsoportba sorolás alapja ezért a szakértői vélemény mellett a szülők, óvodapedagógusok és logopédusok tapasztalatainak bevonása.

A komplex beiskolázási program öt pillérre épül. Az első az óvodai logopédusokkal történő konzultáció, amely átfogó képet ad a gyermekek fejlettségéről és motiválhatóságáról. A második a logopédiai „Varázslatos játszóház”, amely játékos, mesekeretbe ágyazott nyári programként diagnosztikus célokat is szolgál. A harmadik pillér a „Logopédiai barangolások”, amely a többségi iskolába kerülő tanulók és családjaik támogatását biztosítja: itt bemutatjuk a fejlesztő módszereket és eszközöket, ezzel erősítve a szülői együttműködést. A negyedik elem az együttnevelést megvalósító pedagógusok szemléletformálása, míg az ötödik a kortársak attitűdbeállítása, ha kell átállítása, amely elősegíti az empátia fejlődését és a befogadó közösség kialakulását.

A program komplexitása abban rejlik, hogy nemcsak a gyermekek diagnosztikus megismerésére, hanem a környezet – szülők, pedagógusok, kortársak – bevonására épül. Így biztosítja, hogy a beszéd fogyatékos tanulók kéz a kézben haladhassanak társaikkal, támogatott és elfogadó közegben bontakoztatva ki képességeiket.

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, logopédia, beiskolázás, szemléletformálás

Csupor Zsolt Jánosné

Munkahelyi flow a többcélú gyógypedagógiai intézmények vezetői körében

Kalocsai Nebuló Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő
Nevelés-oktatást Végző Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
főigazgató
csupormoni@gmail.com

Ahhoz, hogy egy bármilyen típusú iskola eredményes és hatékony legyen, olyan tudatos, kiegyensúlyozott vezetőre van szüksége, aki a munkájában örömet leli, és képes munkatársai számára is ennek feltételeit megteremteni. Az általam bemutatni kívánt kutatás központi kérdése, hogy mitől jó, hogyan válhat jobbá egy vezető, illetve hogyan tudja a pozitív pszichológiából ismert flow-élményt a munkavégzés feltételeinek alakításával elősegíteni.

A gyógypedagógiai intézmények többnyire többcélú intézmények, melyekben az egyes alapfeladatot ellátó, szakmailag és szervezetenként önálló intézményegységek élén intézményegység-vezetők állnak. A többcélú intézmények iskolaigazgatói (főigazgatók) tehát nem csak az iskola életét irányítják, hanem az intézményegység-vezetők vezetői munkáját is támogatják. A különböző típusú és szintű vezetők más-más kihívásokkal néznek szembe, de az intézményen belül egységes pedagógiai kultúráért dolgoznak, egységes pedagógiai programot valósítanak meg. Ezek mellett vagy ellenére is az iskolai élet akkor lesz örömteli mind a tanulók, mind a dolgozók számára, ha a flow-élmény, mint a motiváció legmagasabb foka elérhető a résztvevők, így a vezetők számára is, és nem csak a pedagógusi munkakörhöz kapcsolódó feladatok végzése kapcsán. A vezetők munkahelyi flow-val való kapcsolatát vizsgáló kutatásom kérdőíve vezetői interjúk kvalitatív elemzésére épült, és azt 80 fő különböző szintű vezető válaszáinak elemzésével végeztem.

A kutatás aktualitását adja, hogy a világos célok megléte, mint a flowélmény gyakoribb megélésének feltétele a 2024/2025-ös tanévben bevezetett pedagógus- és vezetői teljesítményértékelésben is hangsúlyos szerepet kap, hiszen az értékelés során kapható 30, illetve 40%-át az intézményi és a saját céloknak való megfelelés adja.

Kulcsszavak: jó vezető, munkahelyi flow, motiváció, célok

D. Tóth Márta,* P. Fekete Katalin**

A környezeti nevelés jelentősége az óvodai években

*Nyíregyházi Egyetem, Környezet- és Természettudományi Intézet, főiskolai tanár,
toth.marta@nye.hu

** Baptista Szeretetszolgálat Gyöngyszem óvoda (Kótaj), óvodapedagógus,
pasztornekata0712@gmail.com

A környezeti nevelés jelentősége napjainkban egyre hangsúlyosabbá válik, ugyanakkor a köznevelési rendszerben – különösen az alsó tagozatban – a tantárgyi keretek és óraszámok csökkenése miatt a környezetismeret háttérbe szorult. Ez súlyosan veszélyezteti a gyermekek természettudományos gondolkodásának fejlődését, amit a tanulói teljesítmények romlása is alátámaszt. A problémák megelőzése és a pozitív környezeti attitűd kialakítása érdekében kiemelt fontosságú, hogy a nevelés már óvodás korban elkezdődjön, hiszen ebben az életkorban a gyerekek fogékonyak, kíváncsiak, és tapasztalati úton tanulnak a leghatékonyabban. A korai, élményalapú környezeti nevelés tehát nem csupán a természettudományos műveltség megalapozását szolgálja, hanem hosszú távon hozzájárul egy fenntarthatóbb, tudatosabb társadalom kialakításához is. Ezért célunk egy olyan interdiszciplináris, komplex megközelítést bemutatni, amely összeköti az óvodai gyakorlatot a tudományos szemlélettel. Munkánk során olyan kísérleteket gyűjtöttünk, amelyek könnyen beilleszthetők az óvodai nevelési program által meghatározott foglalkozásokba és elsősorban a víz védelméhez kapcsolódnak. A kísérletek válogatásánál szem előtt tartottuk, hogy a gyerekek ne csak passzív szemlélők, hanem aktív cselekvők legyenek a környezetük védelmében. Igyekeztünk a Víz világnapja témakört többféle módon, mozgással, cselekvő, aktivitással, érzékszervi megtapasztalással is körbejárni. A mikro csoportos munkaforma, különösen a családok bevonásával segítheti a kutatószenvédélyt, a logikai képességek továbbfejlődését. Anyanyelvi fejlesztés terén szókincsbővítés, fogalmazási készség fejlesztés, a látottak magyarázata során pedig a tudományos szaknyelv egyes fogalmai megismertetése történhet. A kísérletek segíthetik a kooperatív együttműködési készséget, a környezettudatos szemlélet alapjainak kialakítását és az első és második évfolyamokból hiányzó környezetismeretet érintő kulcsfogalmak megalapozását. Javaslatainkat a Szabolcs-Szatmár- Bereg megyében található zöld óvoda óvodapedagógusainak mutattuk be.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, óvodai szemléletformálás, család és óvoda együttműködése, fenntarthatóságra nevelés, élményalapú tanulás

Demeter Katalin,* Szarka Júlia**

Humor és nevelés

* ELTE TÓK, professor emeritus, ORCID 0000-0001-7209-1026,
demeter.katalin@tok.elte.hu

** KRE PK, főiskolai tanár,
szarka.julia@kre.hu

„A humor egy eszköz arra, hogy távol tartsuk magunktól az élet nehézségeit, egy eszköz arra, hogy megvédjük magunkat.”

Kurt Vonnegut¹

A jó pedagógus jellemzőiről alkotott véleményeket két hazai nagymintás vizsgálat 2015-ben és 2020-ban megjelent elemzéseiből is ismerhetjük, ezekből kitűnik, hogy figyelemre érdemes mértékben felmerül a felsorolt személyiségjegyek között a humorérzék, aminek az oldott, feszültségmentes légkör kialakításában, a tevékenységek inspirációjában, a közösségformálásban tulajdonítottak szerepet a válaszadók. Az eredmények és további kutatások ismeretében tartottuk vizsgálatra érdemesnek a humorról, a humornak a nevelésben játszott szerepéről a pedagógusjelöltek körében alkotott véleményeket, ezek gyűjtésének megalapozásához tekintettünk át humorelméleteket. A humor fogalma a pedagógia, a nyelvtudomány, az irodalom- és filmesztétika, a filozófia, a pszichológia, a szociológia, a kulturális antropológia, a néprajz irányából is megközelíthető, egy-egy diszciplína keretei között is sokféleképpen jellemezhető. Az elméletek leírják a humoros szövegek, képek, viselkedések típusait, sajátosságait, valamint a humoros helyzetek által előidézett reakciókat. Az inkongruenciaelmélet érdemben hozzájárul szövegek, képek, viselkedések humorának értelmezéséhez; leírja azt a folyamatot, amelyben az össze nem illő elemek a váratlanság feszültségét idézik elő azokban a befogadóknak, akik egy adott kultúra közegében otthonosak, a feszültség feloldása a helyzet humorának felismerése. Egyes értelmezések szerint a humor a játékhoz hasonlít abban, hogy a résztvevők egyszerre vannak egy szabad, fiktív helyzetben és azon kívül; ezeknek a helyzeteknek a megélése feltételezi és formálja a kulturális identitást. Egyetértés mutatkozik abban, hogy a humoros helyzet gyakran vált ki nevetést, John Dewey gondolatai nyomán azonban a humor és a nevetés között indokolt különbséget tenni: nem minden nevetés ered humoros helyzetből, a humor befogadása pedig – a nevetéstől eltérően – mindig kognitív folyamat. A tanulmány célja, hogy hozzájáruljon a humor és a nevelés összekapcsolására vonatkozó kérdések megbeszéléséhez.

Kulcsszavak: humor és nevetés, humor és játék, inkongruenciaelmélet, a humor kulturális kontextusa

¹ Vonnegut, K. (2008): *A hazátlan ember*. Nyitott Könyvműhely, 113.

Dráviczki Sándor

**A Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző oktatóinak több
szempontú vizsgálata 1914–1959 között**

Nyíregyházi Egyetem, Óvó- és Tanítóképző intézet
főiskolai tanár
draviczki.sandor@nye.hu

A tanulmányban a Nyíregyházi Állami Elemi Népiskolai Tanítóképző személyi tényezőit /tanárok/ vonom vizsgálat alá 1914 és 1959 között. A tanulmány elején a képző kialakulását, a képzésben bekövetkezett szervezeti változásokat tekintem át. A nyíregyházi állami tanítóképzőnek létrejöttékor a végvár szerepét szánta mind az állam, mind az egyház. Az „iszonytató” megyei, s környékbeli műveltségi elmaradottság lassú felszámolása volt a cél. Alapításának ügye szorosan összefüggött a hajdúdorogi görögkatolikus püspökség 1912-ben történő kanonizálásával is.

A tanulmányban ezt követően a tanárok elemzését tárom az olvasó elé. A nyíregyházi állami tanítóképzőnek 1914-től 1959-ig 6 igazgatója, 61 tanára, 16 gyakorlóiskolai tanítója, 63 óraadója és 39 hitoktatója volt. A téma kifejtésekor időszakaszolást alkalmazok a szervezeti változásoknak megfelelően, hogy még szemléletesebbé tegyem a tanári kar tevékenységét. Ezért 1914–1918, 1918–1938, 1938–1944 és az 1944–1959 közötti szakaszokban tanulmányozom az oktatók munkáját. Először bemutatásra kerül az alapító tanárok személye, végzettsége, tevékenysége. A kiépülés éveiben tanévről tanévre, az intézet kiteljesedésének megfelelően, újabb tanárokkal egészült ki a tantestület, a folyamatos összekötő kapocs Kuzaila Péter igazgató személye volt. Kuzaila a kolozsvári állami tanítóképző intézetből került át Nyíregyházára, mögötte 17 éves pedagógusi múlt állt. Megbízatásánál meghatározó volt jó szervezőkészsége.

Ezek után a tanulmányban a szakaszolásoknak megfelelő korszakokban végig vezetem az igazgatók személyének változását, a tanári kar összetételét, alakulását, mozgását, végzettségét. Elemzésre kerül a nevelők oktató-nevelő munkája, az oktatók iskolán kívüli tevékenysége, társadalmi munkája, szakirodalmi működése, művészeti tevékenysége, társadalmi szervezetekben betöltött tisztsége. A tanárok mellett kitérek a képzőhöz sorosan kapcsolódó gyakorlóiskolai tanítók, óraadók, nevelők intézetben betöltött szerepére, munkájára.

Az intézet tanárait minden korban a lelkiismeretes és eredményes nevelő-oktató munka volt jellemző, mély elhivatottsággal (a tanítóképzés ügyének elhivatottságával) végezték munkájukat. Általános műveltségük, felkészültségük, sokoldalú szakmai hozzáértésük alapjához tartozott, hogy a tanárok legtöbbször a tanítóképzőből polgári iskolai tanárképzőbe került (Apponyi Kollégium), vagy egyetemet is járva tanítóképző-intézeti tanári képzésben vett részt, ilyen képesítést szerzett.

Kulcsszavak: tanítóképzés történet, tanárok, elemzés, oktató-nevelő munka

Fazekasné Fenyvesi Margit*, Kiss Renáta és Mokri Dóra*****

**A fonológiai tudatosság fonomimikával történő fejlesztésének hatása a
nagy csoportos óvodások körében**

* Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Tanárképző Tanszék és Károli Gáspár Református
Egyetem Pedagógiai Kar, Neveléstudományi és Metodológiai Tanszék címzetes egyetemi tanár,
fenyvesim@yahoo.com

** Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet, adjunktus,
kiss.renata@edu.u-szeged.hu

*** MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport, matematikus,
mokri.dora@gmail.com

Egy 10 hónapig tartó kísérlettel bizonyítani kívántuk, hogy a fonológiai tudatosság spontán kialakulása nem garantált, ezért az iskolába lépő nagy csoportos óvodásoknak jelentős támaszt ad, ha ezt egy tervezett programmal biztosítjuk. Eszközünk a fonomimikát használtuk, bízva a mozgás motivációs és ismeretmegtartó értékében. A méréssel kezdődő kísérletben a DIFER Beszédhanghallás tesztjét a receptív, míg a Fon-E mérőlapokat az expresszív szint megállapítására alkalmaztuk. A teljes mintát 127 fiú és 103 lány gyermek alkotta. A mintában 28 olyan gyermek jelent meg, aki vagy HH vagy HHH státuszú. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében szignifikáns hátrány jelentkezik a fejlesztésben részesülő gyermekek (N=17) DIFER előtesztje esetében ($t=-3.24$ $p=.003$). Bár hátrányuk a területen megmarad a fejlesztés végeztével is, a fejlesztő- és kontrollcsoport közti különbség mérséklődik, már nem szignifikáns ($t=1.98$ $p=.06$). A mintában 39 gyermek rendelkezik BTMN státusszal, közülük 21-en részesültek fejlesztésben. A fejlesztés hatására szignifikáns előny jelentkezett a diagnosztikával rendelkező, fejlesztésben résztvevő gyermekek javára ($t=2.73$ $p=.01$), a Fon-E utóteszten a fejlesztésben nem részesülő BTMN-es gyermekekkel szemben. Ugyanez a mintázat igazolódik a mintában szereplő 17 SNI-s gyermek esetében. A 11, fejlesztésben részesülő gyermek szignifikánsan jobb teljesítményt nyújtott a Fon-E utóteszten ($t=2.89$ $p=.01$), mint a fejlesztésben nem részesülő társaik. A beszédhanghibás gyermekek esetében a Fon-E elő ($t=2.20$ $p=0.03$) és utóteszten ($t=3.98$ $p=.00$) is szignifikáns különbség fedezhető fel a fejlesztésben részt vevő gyermekek javára. Az előteszten mért teljesítmény-különbség viszont a fejlesztőprogram következtében nő, illetve a fejlesztésben részt vevő gyermekek teljesítményének szórása 9 százalékkal csökken.

A kísérlet preventív szándéka az aggasztó módon alakuló beszéd és beszédértés támogatása mellett az is volt, hogy a valamilyen okból különleges bánásmódban részesülő és/vagy a kiemelt figyelmet igénylő, nagy csoportos óvodás gyermekek hátrányainak csökkentése egy fejlesztő programmal lehetővé váljon.

Kulcsszavak: fonológiai tudatosság, fonomimika, hátrányos helyzet, különleges bánásmód, beszédhanghiba

A kutatás és az adatfeldolgozás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült (BO/00694/25/2)

Fenyő Imre

Dokumentum- és funkcionális elemzés óvodák online reprezentációjáról

DE GYGYK, egyetemi docens
fenyo.imre@ped.unideb.hu

Kutatásunk középpontjában a magyarországi óvodák online megjelenésének elemzése áll. A 21. században már magától értetődő elvárás, hogy az oktatási és nevelési intézmények a digitális felületeken keresztül is kapcsolatot tartsanak a tágabb közösséggel, amelyben működnek. Ebben a folyamatban kiemelkedő szerepet kapnak az intézményi honlapok, amelyek információforrásként, kommunikációs csatornaként és arculati elemként egyaránt funkcionálnak.

Vizsgálatunk célja az volt, hogy feltérképezzük az óvodák honlapjainak sokféleségét, és a digitális arculat minősége alapján jellegzetes csoportokat azonosítsunk ki közöttük. Külön figyelmet fordítottunk az Okosóvoda program keretében 2022. végéig létrehozott honlapokra, amelyeket egységes halmazként kezeltünk, lehetőséget teremtve ezáltal a programban részt vevő intézmények és más óvodák honlapjainak összehasonlítására. Az Okosóvoda kezdeményezés évente 100 óvoda – 2021-től bölcsőde is – számára biztosít lehetőséget professzionális webes megjelenés kialakítására, amelyhez domainnevet, tárhelyet és egy munkatárs részére képzést is nyújtanak. Előadásunkban a Hajdú-Bihar vármegyei intézmények honlapjait elemezzük tartalmi gazdagság, információs érték, felhasználóbarát működés, vizuális megjelenés és esztétikai minőség szempontjából.

Kutatásunk módszertani alapját a dokumentumelemzés és a tartalomelemzés hagyományos technikái adják, ugyanakkor a honlapok sajátos, interaktív jellegéből adódóan funkcionális elemzést is végeztünk. Ehhez a honlapelemzés nemzetközi szakirodalmában (Peterson, R. – Olney, I.) elfogadott dimenziókat alkalmaztuk, így a Megtanulhatóság (Learnability), Hatékonyság (Efficiency), Megjegyezhetőség (Memorability), Hibák (Errors) és Elégedettség (Satisfaction) kategóriáit. Az összehasonlító vizsgálat során a csoporton belüli és a csoportok közötti különbségeket egyaránt feltártuk, lehetővé téve a digitális arculatok minőségi eltéréseinek átfogó bemutatását.

Kulcsszavak: Honlapelemzés, dokumentumelemzés, digitális arculat

Fodor Gábor

„AI által homályosan” A Mesterséges Intelligencia (AI) hatása a gyermekeink kapcsolataira, önképükre, különös tekintettel az értékrendre a kommunikációjukra, a szorongásra, és a testképükre

PPKE BTK Vitéz János Tanárképző Központ, óraadó oktató,
fodor590531@gmail.com

Egy 16 éves kaliforniai fiú hónapokon át beszélgetett a ChatGPT-vel, amíg a mesterséges intelligencia a legjobb barátjává nem vált, majd segített neki megtervezni öngyilkosságát. (<https://index.hu/techtud/2025/08/27/openai-mesterseges-intelligencia-ongyilkossag-chatgpt-sam-altman-per-vadirat/>)

Egyre gyakrabban tapasztaljuk, hogy a gyerekek nemcsak használják az MI-t, hanem viszonyulnak is hozzá – mint „társ”, mint „tanácsadó”, sőt néha, mint „véleményformáló autoritás”. A nyelvhasználatukban megjelenő algoritmikus minták („ezt a ChatGPT mondta”, „az AI szerint ilyen vagyok”) mögött gyakran mélyebb pszichológiai folyamatok húzódnak meg: visszajelzési éhség, kontrollkeresés, bizonytalanság. Az identitásformálódás érzékeny szakaszában egy gépi válasz – bármennyire tárgyilagos vagy „semleges” – torzíthat, beépülhet, és akár új kötődési minták csíráját is elvetheti. Nagy valószínűséggel a résztvevők is találkoztak, tanári praxisuk során ezzel a helyzettel.

Az előadás fókusz, hogy közösen próbáljunk tájékozódni ebben a gyorsan változó, gyakran homályos térben, ebben az új MÁTRIX-ban, ahol sokszor nem a tükör, hanem épp az AI által látunk homályosan. Nem a technológiáról lesz szó, hanem mentálhigiénés és pedagógiai szempontú reflexiót mutatok be gyakorlati példákkal, kérdésekkel és dilemmákkal. Mert a valóság, amelyben a gyerekek ma élnek, már nem egészen ugyanaz, mint az, amelyhez a régi válaszaink születtek. Pedagógusként, leendő tanárként vannak-e új válaszaink? Mit tudunk kezdeni a diákjaink új „barátaival”?

Kulcsszavak: Mesterséges Intelligencia, önreflexió, új kötődési minták, testkép, szorongás, identitás-keresés

Forgách Hajnalka

Kémia tankönyvek az Országgyűlési Könyvtár Ghyczy-gyűjteményében

Országgyűlési Könyvtár, könyvtáros, Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi
Doktori Iskola, doktorandusz hallgató
hforgacs@gmail.com

Ghyczy Ignác (1799–1870) komáromi könyvgyűjtő, országgyűlési képviselő, az Esterházy grófok tatai, gesztesi és mezőlaki gazdatisztje egy közel 14.000 kötetből álló, enciklopédikus jellegű köznemesi családi magánkönyvtárat hozott létre. Ghyczy igyekezett minden témakörben a kor legrelevánsabb irodalmát beszerezni a gyűjteménye számára. Erre a konferenciára a Ghyczy-gyűjteményben található kémia tankönyveket hoztam el. Maga Ghyczy Ignác is tanult vegytani ismereteket a Győri Királyi Jogakadémián, amelyet 1812 és 1815 között látogatott. A gyűjteményben található egyik legkorábbi kémia tankönyv Berzelius „Lehrbuch der Chemie” című műve (Dresden – Leipzig: Arnold, 1833–1841, 1–7. és 9–10. kötet, 3., átdolgozott és bővített eredeti kiadás). Jedlik Ányos „Természettan elemei” című munkájának első kötete, a „Súlyos testek’ természettana” (Pesten [Pest]: Emich Gusztáv’ bizománya, 1850) egy szövegközi fametszetekkel gazdagon illusztrált tankönyv, amely nem nélkülözheti a vegytani ismereteket sem. Thüringer Ambro „Természettani ismeretek” című művének első folyamata („A testek közös s különös tulajdonai, a vegytannak kis ismeretével a meleg és a víztűnetek”) vegytani ismereteket is tartalmaz (Pest: Eisenfels Könyvnyomdája – Emich, 1851). „Az elméleti s tapasztalati természettan alaprajza, melyet a felsőbb gymnasiumi tanulók használatára készített Schirhuber Móricz” (Pesten [Pest]: Nyomatott Kozma Vazulnál, 1851) című kétkötetes természettani középiskolai tankönyv második kiadása is szerepel a gyűjteményben. Friedrich Schoedler „A’ természet könyve: magában foglaló: természettant, csillagászatot, vegy-, ásvány-, föld-, életmű-, növény- és állattanokat” című tankönyve (Pesten [Pest]: Geibel Armin, 1853) Jánosi Ferenc, Mentovich Ferenc és ifj. Szász Károly fordításában látott napvilágot. Fuchs Albert „Természettan elemei” című középiskolai tankönyvének második, javított kiadása (Pesten [Pest]: Kilian György, 1854) is a gyűjtemény részét képezi. Ezek a kötetek nem Ghyczy Ignác tankönyvei voltak, mindazonáltal a gyűjtő fontosnak tartotta, hogy a kor legjelesebb tudósainak, legkiválóbb tanárainak és tankönyvíróinak a legfontosabb munkáival is gazdagítsa a gyűjteményét.

Kulcsszavak: oktatástörténet, oktatásmódszertan, tankönyvek, természettudományok, kémia

Fülöp Zsolt

Procedurális stratégiáktól a strukturális gondolkodásig: a háromlépéses modell pedagógiai jelentősége

Károli Gáspár Református Egyetem, Pedagógiai Kar,
egyetemi adjunktus,
fulop.zsolt@kre.hu

A matematikai problémamegoldás során az algebrai módszerek elsajátításának egyik legnagyobb kihívása az aritmetikai gondolkodásról az algebrai szemléletmódra való áttérés. Ez az átmenet nem pusztán új jelölések és műveletek elsajátítását jelenti, hanem a gondolkodásmód alapvető átalakulását: a procedurális megközelítésről a strukturális gondolkodásra való átállást. A tanulónak el kell szakadnia az aritmetika megszokott konvencióitól (például a konkrét matematikai műveleteken alapuló megoldási stratégiáktól) és át kell látnia a feladat teljes szerkezetét, mint egy egészben értelmezhető rendszert. Az általunk megalkotott háromlépéses modell ezt az átmenetet támogatja egy fokozatos, tapasztalati úton felépített tanulási folyamat révén. Az első lépés az aritmetikai alapozás, melyben kiemelt szerepet kap a *regula falsi* módszerének alkalmazása is. A tanulók önállóan választott numerikus értékekkel végzett próbálgatások során, a feltételezés hibájának szisztematikus nyomon követésével fokozatosan képesek feltárni a feladat szerkezetét. E tevékenység a numerikus manipulációk során megerősíti a procedurális gondolkodást, továbbá megalapozza a strukturális gondolkodást, mivel a tanulók a feladatok megoldása során nem csupán a számítás menetére, hanem a mennyiségek közötti összefüggésekre is reflektálva átlátják a feladat teljes szerkezetét. A második lépés a vegyes, átmeneti fázis, amelyben a numerikus számítások és az algebrai kifejezések egyidejű használata mellett központi szerep jut a függvényfogalom fokozatos bevezetésének. A tanulók a szöveges feladatban adott mennyiségek közötti relációkat a függvények hozzárendelési szabályával azonosítják, ezáltal felismerve, hogy az összefüggések a bemeneti és kimeneti értékek rendszeres megfeleltetésén alapulnak. E szakaszban a változó fogalma mélyebb értelmet nyer. A harmadik lépés a teljes algebrai modellalkotás, amelyben a tanulók önállóan képesek szöveges problémákat formális egyenletek segítségével reprezentálni, majd azokat algebrai módszerekkel megoldani. A modell előnye, hogy nem idéz elő hirtelen, kognitív terheléssel járó átmenetet a tanulók gondolkodási keretrendszerében, hanem megteremti a szükséges kognitív hidakat az aritmetika és az algebra világa között. Így a gondolkodásmód-váltás nem elszigetelt, hirtelen eseményként, hanem tudatosan felépített tanulási ív részeként történik meg, ami jelentősen növeli az algebrai gondolkodás megalapozottságát és a hosszú távú tanulási eredményeket.

Kulcsszavak: procedurális gondolkodás, strukturális gondolkodás, regula falsi módszere, függvénytani megközelítés

Galgóczy Anna,* Udvarnoky Zsófia**

Családközpontúság a gyakorlatban:

a szülők támogatása és a transzdiszciplinaritás jelentősége a kora gyermekkori intervencióban egy esetismertetés tükrében

Budapesti Korai Fejlesztő Központ gyógypedagógusai
*galgoczyanna@gmail.com **udvarnokyzs@gmail.com

Előadásunkban a Budapesti Korai Fejlesztő Központban végzett munkánkat, azon belül is a család támogatásának lehetőségeit mutatjuk be. Példákon keresztül fogjuk érzékelteni, hogy a különböző szakterületek szoros együttműködésében rejlő lehetőségeket hogyan tudjuk hatékonyan kihasználni a hétköznapi gyakorlatban. Gondolkodási keretünkben az általunk kínált támogatási és ellátási formákat az azokat igénybe vevő család szemszögéből kívánjuk értelmezni. Célunk, hogy érzékelteni tudjuk a családközpontú kora gyermekkori intervenciók munka fókuszát, kiemelve annak kapcsolati dimenzióit. Az ismertetett esetet annak szűkebb és tágabb környezeti kontextusában² mutatjuk be és igyekszünk feltárni azokat a védő- és kockázati faktorokat, amelyek megléte befolyásolta a munkánkat. A közös munkafolyamat bemutatásakor hangsúlyt helyezünk a szülő-szakember kommunikáció kapcsolatdinamikai aspektusaira, a szülői kompetencia megerősítésének, az önszabályozás, ezen belül is az érzelmszabályozás támogatásának lehetőségeire, és az „elég jó anyaság”³ fogalmának a konkrét esetben történő megjelenésére. Kitérünk a team-munka jelentőségére és árnyaljuk a család körül felálló teamek⁴ munkájának indikációit, valamint szót ejtünk a szakmai szupervízió és intervízió szükségességéről.

Szeretnénk láthatóvá tenni a dilemmáinkat, azokat a konkrét helyzeteket, amikor nehéz volt a gyakorlatba átültetni azt a már régóta ismert gondolatot, miszerint ott kell segíteni, ahol a család tart⁵. Indokolni fogjuk a fentiekkel kapcsolatos döntéseinket és kitérünk arra, hogy a konkrét esetben mikor és hol láttuk azt, hogy beérett a munkánk gyümölcse. Végezetül beszélünk a szakemberként elérhető mentálhigiénés támogatásokról, mint a komplex esetvezetések nélkülözhetetlen eleméről, a szakember modell szerepéről, valamint arról a talán sokunk számára megkönnyebbülést hozó andersoni gondolatról, miszerint a felvállalt bizonytalanság – ha jól “kalibrált” (azaz a szakember ott óvatos, ahol tényleg nagy a bizonytalanság) nem rontja, sőt erősítheti a hitelességet.⁶

Kulcsszavak: transzdiszciplinaritás, team-munka, családközpontú kora gyermekkori intervenció, szülő-szakember kommunikáció, az anyai kompetencia támogatása

Gilányi Magdolna

Ifjúsági regény mint történeti forrás? Közelítések Zágoni Balázs *A csillag és a százados* című regényének tanórai feldolgozásához

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Társadalomtudományi Tanszék
egyetemi adjunktus
gilanyi.magdolna@tok.elte.hu

1945 után Magyarországon a holokauszt hosszú időre hallgatásra ítéltetett, ami hozzájárult a második világháború kollektív traumáinak feldolgozatlanságához. A megkésett múltértelmezés következtében a holokauszt helye a társadalmi emlékezetben ma is folyamatos újrágondolás tárgya, s ez az oktatásban is jelentős kérdésként jelenik meg.

A köznevelésben a téma hivatalosan emléknaphoz kötődik, tanórai feldolgozása pedig életkori sajátosságokhoz igazodik. Fiatalabb tanulók a kirekesztés és előítéletek oldaláról közelítenek, felsőbb évfolyamokon pedig a történelem- és irodalomoktatás a politika- és társadalomtörténeti vetületeket emeli ki. A múlt és jelen közötti kapcsolat azonban sokszor személyes élmények, történetek révén válik átélhetővé, ami új pedagógiai lehetőségeket nyit.

Előadásomban arra keresem a választ, hogy az ifjúsági regény bevonható-e e keretbe. Elemzésem középpontjában Zágoni Balázs *A csillag és a százados* című műve áll, amely a történelmi regény és az ifjúsági irodalom határán helyezkedik el. A vizsgálat során a narratíva szerkezetére, a motívumokra, a történeti referencialitásra és a nyelvi megformálásra térek ki. Célom feltárni, miként segítheti a regény a diákokat a múlt feldolgozásában, a társadalmi traumák megértésében és az empátia fejlesztésében.

A kontextust a Nemzeti alaptanterv és a kerettanterv mellett a Yad Vashem pedagógiai koncepciója adja, amely hangsúlyozza a gyermeki nézőpont és a személyes történetek fontosságát. E megközelítés alapján az ifjúsági irodalom nem pusztán esztétikai élményt kínál, hanem a történeti tudás és az emlékezet pedagógiai alakításának is fontos forrása lehet.

Kulcsszavak: kollektív emlékezet, holokausztoktatás, felső tagozat, határterületek

Glashütter Melinda

"Visszaadni az önrendelkezés lehetőségét" - Tanulási kudarcokkal és beilleszkedési problémákkal küzdő kamaszok mentálhigiénés fókuszú személyiségfejlesztő programjának tapasztalatai

Apor Vilmos Katolikus Főiskola, főiskolai tanársegéd
glashutter.melinda@avkf.hu

Az „Arany Iránytű Program” tanulási motivációjukat veszített, kudarcokkal terhelt kilencedik évfolyamos diákok iskolán belüli, egy éves mentálhigiénés személyiségfejlesztő programjaként valósult meg 2017 és 2025 között két középiskolában, öt évfolyamon. A program olyan jelenségekre keresett összehangolt gyakorlati megoldásokat, mint a végzettség nélküli iskolaelhagyás, iskolai agresszió, bullying, kamaszkori depresszió, autoagresszió, melyek fenyegető problémaként jelentkeztek a tanulási környezetben. A program célcsoportját olyan tanulók jelentették, akik jelentős deficittel kezdték meg a középiskolai tanulmányaikat: korábbi közösségükben kirekesztettek vagy peremhelyezetűek voltak, tanulási sikertelenséggel küzdöttek, elvesztették tanulási motivációjukat, nehézségeik voltak az együttműködésben a diákokkal vagy a pedagógusokkal. A program elsődleges célja volt, hogy a diákok a szoros és megtartó kapcsolatokat alakítsanak ki társaikkal és a pedagógusokkal, pozitívan kötődjenek az intézményhez, rátaláljanak belső motivációjukra, valóban a készségeik és képességeik alapján válasszanak továbbtanulási utat és hosszú távon személyiségük kibontakoztatása által válhassanak sikeressé. A program fókuszában a motiváció, a kommunikáció, az empátia, a felelősségtudat, az önállóság és az együttműködés kompetenciák fejlesztése, valamint a diákokra többségében jellemző magas szorongási szint okainak feltárása és kompenzálása állt. 2017-es alapítása óta a program több, mint 200 középiskolás diák részvételével valósult meg, a dunaújvárosi Pentelei Mentálhigiénés Általános Iskola, Szakközépiskola és Gimnázium, és a TaNext Akadémia Szakiskola, Szakközépiskola és Gimnázium orientációs évfolyamain. A program tapasztalatai alapján az érintett osztályközösségekben a korábbi évekkel összehasonlítva jelentősen csökkent a kortársbántalmazás, erősödött a pedagógusok és oktatást segítőket iránti bizalom, javult a diákok önbecsülése, érezhetően megerősödött a diákok tanulási, együttműködési és részvételi motivációja. Mindezek eredményeképpen csökkent a lemorzsolódás a diákok körében. Az előadás kitér a problématerület jellemzőire, az alkalmazott megközelítésre, gyakorlati megoldásokra, tapasztalatokra és a lehetséges további felhasználásra.

Kulcsszavak: lemorzsolódás, szorongás, motiváció, közösségépítés, önrendelkezés

Gombocz Orsolya

Állandóság és változás a nevelő személyiségében - Tapasztalatok a képzésben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Vitéz János Tanárképző Központ; Tanárképző Tanszék,
egyetemi docens
gombocz.orsolya@btk.ppke.hu

A nevelő szerepének megítélése a neveléstudomány hazai és nemzetközi szakirodalmában koronként változik. A nevelő szerepét bizonyos időszakokban meghatározónak tartják a nevelés eredményessége szempontjából, máskor inkább kétségbe vonják. Ahhoz, hogy jól lássuk jelentőségét, célszerű a pedagógus személyiségét minden szempontból szemügyre venni. Az elmúlt két évtizedben meghatározó megközelítés volt a pedagógust a kompetenciák szempontjából vizsgálni, ennek következtében ebben az időben a pedagógus személyiség kompetenciákon túli kérdései háttérbe szorultak, így választott témánk is. Dolgozatunkban az állandóság és változás sajátos összefüggésrendszerében tekintünk a pedagógus személyiségére. A pedagógus életpálya tudományos modellje a nevelő személyiségének a pályáíven mutatott változását írja le. Az erősödésnek, kiteljesedésnek és a kedvezőtlen változásoknak ez az érdekes képe éppen átfogó jellege révén keretet ad tanulmányunknak.

Vajon a diákból tanárrá válás, a másik oldalra állás együtt jár-e a személyiség megváltozásával, a belső, a lényeges változásával? Hogyan látják ezt a hallgatók, oktatók? Pedeutológiai vizsgálatok sora bizonyítja a szerepfelvétel személyiséget alakító hatását. A változás nem egyik napról a másikra történik meg. Az egyik oldalról a másikra állás a már régen készülődő személyiséget, benne a pedagógiai teljes eszköztárat dinamizálja, egyúttal változtatja.

Gondolatmenetünk a pedagógus életpálya modell szakaszait követi. A szakaszok közül a képzés időszakára kiemelt figyelmet fordítunk. Ezt egyfelől az adott szakasz kiemelt jelentősége indokolja: a hallgatók nevelésről alkotott elképzelése, a korábban és a gyakorlatok során átélt tapasztalataik meghatározó építő kövei a formálódó pedagógusszemélyiségnek. Másfelől a saját munkánkkal való szembenézés, képzési gyakorlatunk átgondolása is indokolja ennek a szakasznak a részletes vizsgálatát. Befejező gondolataink is ezt a célt szolgálják: hallgatóink személyiségfejlesztése szempontjából mely kérdések átgondolása különösen szükséges. Tanulmányunk módszertanában megjelenik a dokumentumelemzés, a szóbeli és írásbeli kikérdezés, illetve a megfigyelés is.

Kulcsszavak: pedagógusszemélyiség, állandóság, változás, pályáív, tanárképzés

Horváth Mariann,* Juhász Márta**

Szenzoros szőnyeg felhasználása az óvodai ének-zenei tevékenység és mesefeldolgozás során

PPKE BTK VJTK Óvó- és Tanítóképző Tanszék

*egyetemi tanársegéd ORCID: 0009-0008-5467-1076, horvath.mariann@btk.ppke.hu

** egyetemi docens ORCID: 0009-0003-2434-9522, juhasz.marta@btk.ppke.hu

A multiszenzoros tanulás az óvodai élet mindennapjaira jellemző. Különösen a kisgyermeknek fogékonyak a világból érkező ingerek effajta észlelésére, rendszerezésére és tárolására. A folyamat a játékok és a foglalkozások során megy végbe indirekt módon.

A szakirodalomban fellelhető több tanulási elmélet közül a fleming-i VARK-modellt (visual, aural, read/write, kinesthetic) nem lehet egyben az óvodai keretekbe emelni, de néhány eleme itt is fellelhető (Dmitrichenkova & Dolzhich, 2020). Howard Gardnernek köszönhetően beszélhetünk a többszörös intelligencia elméletéről (nyelvi, logikai-matematikai, vizuális-térbeli, testi-kinesztetikus, zenei, interperszonális és intraperszonális) (Goleman, 2024). Mindegyik dimenzió többszörösen és változatos kombinációban jelenik meg. Paivio szerint a verbális és a non-verbális rendszer szoros kapcsolatban áll egymással. E két komponens segítségével könnyebben, hatékonyabban és mélyebben tanulhatunk. (Paivio, 1969). A multimodális tanulás kognitív elméletének emlékezeti modellje a teljes tanulási folyamatot apró részletességgel írja le. Mayer és Moreno a paivio-i gondolatmenetet Baddeley moduláris munkamemória modelljének információ-feldolgozásával ötvözte (Mayer & Moreno, 2003). A tanulók számára ez a sokszínű elméleti megközelítés hasznos, hiszen saját maguk vagy pedagógusaik a többféle szemlélet és gyakorlat palettájáról a lehető legideálisabb választhatja ki.

Az előadás célja, hogy bemutassa mennyire fontos a multimodális tanulás az óvodás korban. Továbbá szeretnénk egy eszközt is bemutatni, amely nemcsak az említett tanulási elméletekhez és technikákhoz kapcsolódik, hanem több megközelítés kombinációjának lehetőségét rejti magában. A szenzoros szőnyeg egy kb. 60 x 90 cm nagyságú textil, melynek zöld hátterére különböző – mozgatható és rögzített – erdei állatokat, növényeket, tereptárgyak kerültek. A foglalkozások során az óvodapedagógus olyan dalokat énekel, és olyan meséket ad elő, amelyekben ezek a figurák megjelennek. Az ének-zenei tevékenység és a mesélés fejleszti a nyelvi intelligenciát és bővíti a gyermekek szókincsét. A szenzoros szőnyeg elméleti hátterét a multimodális tanulás kognitív elméletének emlékezeti modellje adja (Mayer & Moreno, 2003).

Kulcsszavak: multiszenzoros tanulás, óvodai nevelés, ének-zenei tevékenység, sensory mat

Horváth Péter László,* Cziráki Zsolt és Nagy Mariann*****

Önérvényesítők új szerepekben

* Apor Vilmos Katolikus Főiskola, főiskolai docens, horvath.peter@avk.hu

** Értelmi Fogyatékosok Csongrád Megyei Érdekvédelmi Szervezete, képzett érthetőségi ellenőr, önérvényesítő; cz.zsoleszka@gmail.com és ***nagynebj@gmail.com

Az értelmi sérült személyekre általában, mint támogatást igénylő személyekre gondolunk, akik nem képesek az önálló életvezetésre vagy szellemi munka végzésére (Cipó és mtsai, 2023). A kifejezetten gyakorlat-orientált előadás célja, hogy bemutassuk: a könnyű nyelv új szerepmodelleket tesz elérhetővé az önérvényesítők számára.

- Részvétel az önérvényesítőknek szóló képzés képzési programjának a kidolgozásában.
- Részvétel participatív oktatóként különböző képzési programok lebonyolításában. Az értelmi sérült személyek rendelkeznek olyan tapasztalattal, illetve olyan tudással, ami alkalmassá teszi őket arra, hogy ezúttal tőlük lehessen tanulni (Horváth és mtsai., 2024; Jenei és mtsai, 2024; Sándor és mtsai, 2023).
- Részvétel ERASMUS+ felnőtt tanulási mobilitási programok tanulási programjának a kidolgozásában: ne a szakemberek, hanem az értelmi sérült tanulók dönthessék el, hogy pl. egy-egy külföldi mobilitás során mit szeretnének tanulni.
- A budapesti múzeumokkal közös projekt keretében indítottuk el a szubjektív tárlatvezetést, melynek során az értelmi sérült tárlatvezető azt mutatja meg, hogy ő hogyan értelmezi a múzeumi kiállítást. A szubjektív tárlatvezetést alkalmanként önállóan, alkalmanként a múzeum egy-egy kurátorával közösen tartják. A célcsoportot alkotják csak értelmi sérült emberek, de ez a különleges program meghirdethető minden érdeklődő számára (Horváth, 2024; Sóki, 2024).

Bízunk abban, hogy a jó gyakorlatok bemutatásával hozzájárulhatunk az értelmi sérült személyekről alkotott hagyományos és gyakran sztereotip kép megújításához.

Kulcsszavak: önérvényesítés, új szerepmodellek, könnyű nyelv

Hosszu Timea

Gyógypedagógus hallgatók pedagógiai nézetei

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, BTK VJTK Tanárképző Tanszék
egyetemi docens
hosszu.timea@btk.ppke.hu

A nézetek Richardson szerint a mentális, személyes konstrukciók egy csoportját alkotják, olyan feltételezések, feltevések, propozíciók a világról, amelyeket igaznak vélünk, s amelyek befolyásolják ítéleteinket, mások megítélését, s amelyeket felhasználunk döntéseink során. Az elmúlt két évtizedben fókuszba került tanári nézetek vizsgálatában többféle, egymásnak ellentmondó vizsgálati eredmény látott napvilágot, ugyanakkor a kutatók a publikált eredmények alapján öt területet összesítettek, ahol a pedagógushallgatók meghatározó nézetekkel rendelkeztek. A vizsgálatok eredményei alapján a pedagógushallgatók leggyakrabban a tanulókról és a tanulásról, a tanításról, a tantárgyról, a tanítás tanulásáról, önmagukról és a tanári szerepekről fogalmazták meg nézeteiket.

Kérdőíves vizsgálatunk (N=70) során a gyógypedagógus-képzésbe belépő, első éves, nappali tagozatos hallgatók nézeteit elemezzük. A kikérdezés 2025. szeptemberében történt. Miután a nézetek filterként működnek és befolyásolják a képzés eredményességét, kutatásunk egyik céljaként azt határoztuk meg, hogy detektáljuk azokat a téves hallgatói nézeteket, amelyeket a gyógypedagógus-képzés során meg kell változtatnunk annak érdekében, hogy a képzés nyújtotta pályaszocializációs időszakban a hallgatóknak reális képük alakuljon ki a gyógypedagógus szerepéről, mesterségéről, mindezzel segítve szakmai fejlődésüket, attitűdjük formálódását. További kutatási célunk, hogy vizsgáljuk, hogy a hallgatók szakmai szocializációjuk megkezdése előtt hogyan látják majdani gyógypedagógus-tevékenységüket.

A kutatás módszereként fogalomtérkép készítését, illetve megkezdett mondat befejezését választottuk. Fő kutatási kérdéseink, hogy a hallgatók hogyan képzelik el magukat gyógypedagógusként, illetve milyen nézeteik vannak a gyógypedagógus mesterségbeli tudásáról, tevékenységéről. A pedagógiai nézetek befolyásolják, hogy a hallgatók mit tanulnak meg a képzés során, hogyan fognak majd tanítani, pozitívan vagy negatívan viszonyulnak-e a képzési programokhoz. Ezért tartjuk fontosnak a nézetek feltárását és amennyiben szükséges, azok megváltoztatását. Előadásunkban a kérdőívekből nyert adatok elemzése során kapott eredményeket mutatjuk be.

Kulcsszavak: pedagógiai nézetek, gyógypedagógia, téves hallgatói nézetek, fogalomtérkép, megkezdett mondat

Jakab Péter

„Fáradtsággal és áldozattal”: Dolinay Gyula (1850–1918) pedagógiai munkássága

ELTE BTK, Történeti Intézet, Történelem Segédtudományai Tanszék, egyetemi adjunktus és
ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium, vezetőtanár, Budapest
jakab.peter.jozsef@btk.elte.hu

Dolinay Gyula a dualizmus kori magyar pedagógiatörténet elfeledett alakjai közé tartozik, noha munkássága rajta hagyta kézjegyet nemcsak saját, hanem későbbi korok történelemtanításán, történelemszemléletén is. Az eredeti szakmájára nézve újságíró Dolinay karakteres szemléletű, értékorientált művek szerkesztőjeként, összeállítójaként elsősorban a szélesebb közönségnek, s kifejezetten iskolai használatra alkotta meg művei többségét. A szerző többek közt a *Tanulók Közlönye* és a *Lányok Lapja* című folyóiratok szerkesztője is volt, legismertebb mentoráltja Petőfi Zoltán volt, aki 1870-ben bekövetkezett haláláig Dolinay anyagi támogatását is élvezte. A legmonumentálisabb vállalkozás, ami Dolinay Gyula nevéhez kapcsolható, a *Magyar királyok és hősök arcképcsarnoka* című munka volt, amely 1884-ben jelent meg, de már a korszakban többször is kiadták. Dolinay – aki bevezetésében igen negatív képet fest korának történelemtanításáról („tervszerűtlen”, „célyszerűtlen”) – az ún. Nádasdy Mausoleum folytatásának szánta művét. Az eredeti, 1664-ben Nürnbergben megjelent kötet a fiatalon elhunyt IV. Ferdinánd portréját közölte, az ezt követő képek (már sok esetben fotók) nem, de a leírások Dolinay tollából származnak.

Előadásomban amellet érvelek, hogy ezek az ábrázolások és leírások – hol joggal, hol szerencsétlen módon – máig befolyásolják a történelem tantárgy pedagógiáját, ennél fogva jelentőségük jóval nagyobb, mint amekkora figyelmet szentelt neki idáig tantárgypedagógiánk.

Kulcsszavak: Dolinay Gyula, Nádasdy Mausoleum, dualizmus, történelemdidaktika

Janek Noémi Viktória

Óvodapedagógusok vélekedései az együttnevelésről és pedagógusi szerepekről

Komárom-Esztergom Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Esztergomi Tagintézmény,
gyógypedagógus (óvodapedagógus)
janek.noemi@gmail.com

Az együttnevelés hazánkban több évtizedes gyakorlatra tekint vissza, miután az 1993-as közoktatási törvény szervezetileg lehetővé tette ennek megvalósítását. Mindez csupán a lehetőséget teremtette meg az eltérő fejlődésű gyermekek fogadásához, ugyanakkor a további feltételek biztosítása – például a személyi feltételek, így a pedagógus szemlélete, szakmai felkészültsége, módszertani tudása - a helyi erőforrások adta lehetőségeken múlik.

Az elmúlt 20 évben számos kutatás irányult az óvodai együttneveléssel, személyes tényezőkkel és az együttműködéssel kapcsolatos helyzetkép feltárására (Vargáné Mező, 2004; Békési & Kasza, 2008; Mile, 2016; Tamás, 2017; Báder et al., 2022; Tamás & Papp, 2022), melyek mindegyike szinte ugyanazon következtetésre jutott: az együttnevelés formálisan ugyan megvalósul, de az együttműködésen alapuló partneri kapcsolat már kevésbé jellemzi az intézmények mindennapi gyakorlatát.

Korábbi kutatásunkban (Janek & Márkus, 2023) az együttnevelést segítő és hátráltató tényezők, valamint pedagógusi szerepek feltárására tettünk kísérletet óvodapedagógusok és gyógypedagógusok tapasztalatainak megismerésén keresztül. E kutatás eredményeire építve jelen vizsgálat célja az óvodapedagógusok együttneveléssel, együttnevelésben betöltött szerepeivel, gyógypedagógussal szembeni elvárásaival kapcsolatos vélekedéseinek feltárása.

Az adatgyűjtés írásbeli kikérdezés módszerével történt Esztergom város kilenc óvodájának óvodapedagógusai körében. A kérdőív nyílt végű kérdéseket tartalmazott a kutatásban résztvevők gondolatainak mélyebb megismerése és az eredmények árnyalása érdekében. A kutatás főbb eredményei az együttnevelésről alkotott nézetek, melyek a korábbi kutatás során használt kódcsaládok alcsoportjaiba rendezve rendszerezett módon adnak rálátást az óvodapedagógusok együttneveléssel kapcsolatos gondolataira, támogató- és gátló tényezőire. A pedagógusi szerepekre vonatkozó vélekedések vizsgálata szintén kódolással történt a szakirodalmak által említett kategóriákat figyelembe véve. A különböző szerepek kategorizálása nyílt és rejtett elvárásokra is rámutat, melyek ismerete segítheti az óvodapedagógus és gyógypedagógus közötti együttműködési törekvéseket, emellett a pedagógusképzés számára is informatív, hisz a képzés alapozhatja meg e kapcsolódás kialakításának igényét, mikéntjét, egymás kompetenciáinak ismeretét és tiszteletét.

Kulcsszavak: együttnevelés; pedagógusi szerepek; óvodapedagógus–gyógypedagógus közötti együttműködés; óvodai nevelés

Kántor Péter

Az intertextualitás mint olvasási stratégia alkalmazhatósága a középiskolai irodalomtanításban

PPKE Irodalomtudományi Doktori Iskola, hallgató,
Kaposvári Tácsics Mihály Gimnázium, magyar nyelv és irodalom szakos tanár
kantorpet@gmail.com

Hogyan értjük meg az irodalmi alkotásokat? Milyen módon hozzuk létre a szövegek jelentését az olvasás során? Pedagógusként arra vagyok kíváncsi, hogy az ezekre a kérdésekre adható válaszok mennyire vannak összhangban a középiskolai irodalomtanítás módszereivel.

Kérdésfeltevéseim azon a bahtyini alapvetésen (Bahtyin, 1935/1981) nyugszanak, hogy a szövegek nem elszigetelt egységek, hanem függenek más szövegektől, és kulturális hivatkozások hálózatában kapcsolódnak egymáshoz, éppen ezért jelentésük is az egymás mellé helyezésükből fakad. A Julia Kristeva (1967) által megalkotott, majd sokak által a mai napig használt és vizsgált fogalom, az intertextualitás is erre a jelenségre reflektál.

Az olvasás – legalábbis a rosenblatti modell értelmében – egy nyílt, dinamikus folyamat, ahol a jelentés a szöveg és az olvasó közötti interakció során jön létre. Ennek a tranzakciós folyamatnak is elengedhetetlen eleme az intertextualitás, hiszen az olvasó aktivitása a jelentés létrehozásában éppen abban áll, hogy más szövegekből, kulturális utalásokból, saját élettapasztalataiból merít, hogy jelentést adjon az aktuális szövegnek.

Előadásomban megvizsgálom, hogy a középiskolai irodalomtanítás gyakorlatban mennyire dominánsan jelennek meg a fenti tartalmak és néhány gyakorlati példán keresztül bemutatom, hogy az intertextualitás nem csupán egy irodalomelméleti, illetve nyelvészeti fogalom, hanem hatékonyan alkalmazható pedagógiai eszköz is. Úgy vélem, hogy a középiskolai irodalom órákon érdemes tudatosan hangsúlyt helyezni arra, hogy a szövegeket ne csak önmagukban vizsgáljuk, hanem különböző szempontok szerint egymás mellé helyezve „egymásra olvassuk” őket. Ily módon egy olvasási stratégia megtanításán túl az irodalom és általában a megértési folyamat működés- és létmódjával is megismertetjük diákjainkat. Ennek tudatos tantermi alkalmazásával növelhető az olvasói élmény, fejleszthető a kritikai gondolkodás és mélyebb, önállóbb értelmezések megszületését tesszük lehetővé.

Kulcsszavak: olvasásmódok, hermeneutika, tranzakciós elmélet, kritikai gondolkodás

Kardos Éva

Óvoda–iskola átmenet: motiváció és innováció

KONELI Alapítvány, alapító, elnök
kardosevakoneli@gmail.com

Az óvoda–iskola átmenet időszaka a gyermekek életében kritikus szakasz, amely hosszú távon meghatározza a tanuláshoz való viszonyukat és belső motivációjuk alakulását. Számos kutatás (Entwistle & Alexander, 1998; LoCasale-Crouch et al., 2008) mutatott rá arra, hogy ebben az időszakban gyakran jelentkezik motivációs szakadék, amely a gyermekek kezdeti kíváncsiságának csökkenésében és a tanulással kapcsolatos szorongás növekedésében mutatkozik meg. Bábosik István konstruktív életvezetés pedagógiája (2004) és Csíkszentmihályi Mihály flow-elmélete (1990) kínál olyan keretet hazai viszonylatban, amely a belső erőforrásokra és az élményszerű tanulásra építve képes támogatni az átmenetet.

Az előadás célja, hogy bemutassa az erősség- és érdeklődésfókuszú pedagógiai gyakorlatok alkalmazását az óvoda–iskola átmenet időszakában, és feltárja ezek hatását a gyermekek motivációjára és beilleszkedésére. Kutatási hipotézisem szerint az ilyen típusú fejlesztések növelik a belső motiváció szintjét, erősítik a kompetenciaélményt, és csökkentik az átmenettel járó szorongást.

A vizsgálat kvázikísérleti keretben zajlik, 6–7 éves gyermekek körében ($N \approx 120$), több intézményt bevonva. A kutatás módszertana több forrásra épül: bemeneti és kimeneti kérdőíves felmérésekre, pedagógusi megfigyelésekre, valamint kvalitatív interjúkra. A mérőeszközök a motivációs tényezők, az alkalmazkodóképesség és a tanulási attitűd változását vizsgálják.

Előzetes eredmények azt mutatják, hogy az élményalapú, konstruktív életvezetés pedagógiájára épülő innovatív foglalkozások hozzájárulnak a gyermekek pozitív tanulási élményéhez, fokozzák az önszabályozó képességeket és a flow-élmény gyakoriságát. Az innovatív pedagógiai foglalkozások alkalmazása így nemcsak az átmenet zökkenőmentességét segítik elő, hanem hosszú távon megalapozhatja a tanulás iránti belső hajtóerőt is.

A kutatás várható eredményei hozzájárulnak a motivációelméletek gyakorlati alkalmazhatóságának igazolásához, valamint gyakorlati ajánlásokat nyújtanak pedagógusok és intézményvezetők számára a sikeres óvoda–iskola átmenet támogatásához.

Kulcsszavak: óvoda–iskola átmenet, motiváció, konstruktív életvezetés pedagógiája, flow-elmélet, erősség- és érdeklődésfókusz

Kerekes Judit*, Kökényesi Imre, Vancsó Ödön*****

Játékos tanulás-tanítási kísérlet New York-ban Mondrian-Rubik játékkal

*CUNY, City University of New York, College of Staten Island, associate professor,
kerekjes.judit@gmail.com

**MOME, játéktervező, imre@kokenyesi.com

***ELTE, associate professor, vancso.odon@gmail.com

Új oktatási módszer, ahol a játék nem csak eszköz, hanem vele való foglalkozásból származnak a gyermekben kialakított fogalmak és készségek, kisgyermek kortól kezdve. Mind tanítóképzésben, mind iskolában mind a szélesebb közönségnek a New York Nemzeti Matematikai Múzeumban vezettünk foglalkozásokat. Az előadásban ezeknek a kísérleteknek a tapasztalatairól fogunk beszélni. Fontosnak tartjuk a holisztikus megközelítés megemléztetését, ami része volt a koncepciónak továbbá az alsó évfolyamokon még erősen jelenlevő természetes interdiszciplináritási törekvésekkel, amik azért a STEM, STEAM mozgalomban életben maradtak. Az elgondolás fejlesztés centrikus és a szociális, kommunikatív és vitakészséget is jelentősen erősíti.

Kulcsszavak: tanítás-tanulás módszertan, fogalmak és készségek kialakítása, óvó és tanítóképzés, nemzetközi együttműködés

Komar István

A Herskó módszer

SZFE-Zsigmond Vilmos Mozgóképművészeti Intézet,
film és televízió rendező, filmvágó, filmművészeti tanár, szakoktató
komar.istvan@szfe.hu

“A diákjaim is akkor tanulnak a legeredményesebben, ha arról forgatnak, amiről közölni szeretnének valamit.”

HERSKÓ JÁNOS (1926-2011)

Kevesen tudják, hogy Herskó János 1926-ban, száz évvel ezelőtt született. Filmjeit is csak egy nagyon szűk kör ismeri, látta, követi napjainkban. A Z-generáció számára pedig végképp fehér folt a munkássága, életműve. A Színház és Filmművészeti Egyetemen, Herskó János utolsó magyarországi osztályának voltam egyik tanítványa. Előadásomban arra a pedagógiai módszerre szeretném felhívni a figyelmet, amit Mesteremtől én is kaptam 30 évvel ezelőtt az egyetemünk falai között. A reformpedagógiájának lényege az, amit nekünk is tanított: próbáljunk mindig úgy közelíteni az adott témához, ötlethez, ahogy gyermekként mindannyian tettük. Tisztasággal, őszinteséggel fordulva az új dolgokra, környezetünkre, világunkra, nyitottsággal a másik ember irányába. Mesterünk nagy hangsúlyt fektetett arra is, hogy olyan stílusban írjunk forgatókönyveket, ahogy az emberek viselkednek, beszélnek a hétköznapi valóságukban. Törekedve a környezetünk sokoldalú elemzésére és az önvizsgálatra. Az óráimra ezeket próbálom behúzni gyakorlatok formájában. Ezt a vágás, a dramaturgia, a rendezés oldaláról megközelíteni. Megmutatni a kiemeléseket, a nagyításokat, azokat a dramaturgiai eszközöket a diákoknak, amelyekkel ezt a metódust a forgatókönyvekbe, vagy filmekbe bele lehet, kell építeni.

Az előadás vázlata:

Történelmi vonatkozások, életút áttekintés és ismertetés.

- Herskó János gyakorlati újításai.
- A nevéhez fűződő Televíziós tanszék és stúdió megalakítása.
- Reformpedagógia és a korabeli “produceri” Mentor program
- Az 1963-as amnesztia: a besúgók, a provokátorok az Életművek tükrében
- “Magát is megfigyelhetik! Figyeli a Jó Isten”
- Bódy Gábor morál és tehetség kérdése tragikus életének fényében.

Tanítványok: Sára Sándor, Gaál István, Csurka István, Elek Judit, Gábor Pál, Szabó István, Lugossy László, Schiffer Pál, Zsombolyai János, Szomjas György, Szalay Györgyi, Ember Judit, Böszörményi Géza, Gyarmathy Livia, Dárdai István, Grunwalsky Ferenc.

Kulcsszavak: reformpedagógia, filmes képzés, önismeret, analízis, valóság

Kozma Gábor

A család évszázada – gyermekek és idősök esélye

PPKE BTK VJTK Tanárképző Tanszék, főiskolai tanár, kutatóprofesszor
kozma.gabor@btk.ppke.hu

A gyermekek évszázada (Pukánszky, 2000) után jön az idősök évszázada? Miként képes összhangba kerülni a kontinentális válsággal fenyegető népesedési helyzetben az a két irányú igyekezet, amely a társadalmi működőképesség érdekében egyrészt a születésszámok csökkenésének megállítását, másrészt a növekvő arányú időskorú népesség aktivitásának támogatását célozza? A hazai és az európai népesség öregedése tartós folyamat. A KSH szerint 2006-ban fordult meg az arány, amikortól a 0-14 évesek arányát a 65 év felettieké meghaladta.

Az idősök évszázada a gyermekekre irányuló figyelem korában következett be, és nem kapott kellő figyelmet. A posztmodern utáni társadalomban (Nádor K. Zs., 2023 és Kiss E., 2011) nem magától értetődő a gyermekek és az idősök egyszerre radikalizálódott helyzetében egy átfogó, sőt globálisan megfelelő választ keresni, így a megoldás a nevelésre hárul. Az ökológiaiként jelentkezett, mára mindenkit érintő gazdasági és szociális, de lényegében kulturális alapú válságban ez sosem látott nagyságú feladat. Erre az ENSZ-szel együtt vatikáni dokumentumok is felhívták a figyelmet, mint a Ferenc pápa által jegyzett Globális Nevelési Paktum (2019) és a Globális Családpaktum (2023). Az ezeket megvalósító társadalmi összefogásban (Pope Francis, 2023a) meghatározó szerepük van az egyetemeknek és a nevelés intézményeinek (Kozma G., 2024).

Azt vizsgálom, hogy a népesedési kihívásokat miként lehet a család kereteiben értelmezni. A családi nevelést, a köznevelést és az időskori aktivitást (Bajusz K., Virágh V., 2023) támogató edukáció összehangjához látni kell az együttes célokat és a két irányból fejlesztendő kompetenciákat, amelyek közül az időskori kompetenciáknak az újszerűsége várható, a gyermekeké pedig újraépítendő a többgenerációs családok visszaszorulásával. Azonosításra kerülnek a „család évszázada” érdekét szolgáló kompetenciák, valamennyi életkori szakaszban. Már a Globális Nevelési Paktum célul tűzte ki a globális válságokban való helytállás újabb kompetenciáinak alakítását, elsősorban a gyermekkorban, de az élethosszig tartó nevelés eszméjének megfelelően is. A Globális Családpaktumra tekintettel értelmezem – oktatói tevékenységemre is támaszkodva – a családi életre nevelés újabb kompetenciáit (a házastársi közösség kialakítása; a családba indítás személyiségfejlesztő és szexuálpedagógiai programja; a családi jövőre mint élethivatásra nevelés; érzelmi nevelés); valamint az egészségnevelési kompetenciákat (beleértve a több életkoron át végzett szexuális nevelést is, a kiteljesedő szexualitásnak mind a négy dimenziójára – szellemi, erotikus vagy lelki, testi, spirituális – vonatkozóan). (Bagdy E., Pécsi R. 2024) Ezek mellett kapnak értelmezést – a saját gyakorlatot is tükröző holisztikus szemléletben – a kulturális, szociális, intergenerációs, átfogó ökológiai, nemzeti és hazafias nevelési, bűnmegelőzési, interkulturális kompetenciák.

A vizsgálat a „család évszázadát” a multigenerációs fejlesztések lehetőségeinek tükrében tárgyalja, feltárva a vonatkozó nevelési helyzeteket, gyarapítva a jó gyakorlatokat megalapozó következtetéseket. Célja hozzájárulni annak a feltérképezéséhez, hogy miként válhat a 21. század a család évszázadává, ami a gyermekek és az idősök, így mindenki számára távlatot adhat egy anómiás világban.

Kulcsszavak: átfogó nevelés, nemzeti nevelés, keresztény nevelés, kompetencia, család, idősoktatás

Krausz Anita
Gyógypedagógus hallgatók jövőképe, pályakilátásai és jövőbeli
perspektívái

SZTE JGYPK Gyógypedagógus-Képző Tanszék, tanársegéd
krausz.anita@szte.hu

A gyógypedagógus szakma a hazai oktatási rendszer fenntartható működésének egyik kulcseleme, azonban az elmúlt években jelentős munkaerőhiány, növekvő szakmai terhelés és bizonytalan karrierlehetőségek jellemzik (KSH, 2023/2024; Toma, 2021). Jelen tanulmány célja, hogy feltárja a gyógypedagógus hallgatók jövőképpel, pályakilátásokkal és szakmai perspektívákkal kapcsolatos elképzeléseit. Forray és Híves (2019), illetve Goldan és mtsai (2021) alapján tudjuk, hogy a hallgatók többsége elkötelezett az általa választott szakma iránt, továbbá reálisan látja annak nehézségeit, beleértve az ellátási és intézményi problémákat és a nagyfokú munkaerőhiányt is. Online kérdőíves vizsgálatunkban végzős hallgatókat kérdeztünk meg (N=70) a szakmai motivációjukról és a pálya kihívásairól, valamint a véleményükről a munkaerőpiaci esélyekkel és a pályán maradáshat befolyásoló tényezőkkel kapcsolatban. Eredményeink igazolják, hogy a hallgatók többsége erős elhivatottsággal rendelkezik, ugyanakkor számottevő bizonytalanságot érzékel a karrierépítés és a hosszú távú pályafutás terén, eredményünk összecseng Magyar és mtsai (2020) kutatásával. A támogató intézményi háttér, a személyes jóllét és a szakmai közösséghez való tartozás kiemelt szerepet tölt be a pályán maradásban (Goldan és mtsai, 2021; Urton és mtsai, 2014). Összességében elmondható, hogy eredményeink erősíthetik a hallgatók és a gyakorló gyógypedagógusok szakmai identitását ezzel hozzájárulva a gyógypedagógiai pálya hosszú távú fenntarthatóságához.

Kulcsszavak: jövőkép, gyógypedagógia, pályakilátás

Miklós Ágnes Kata

„Bánatos bézs babák” – az influenszerkultúra befolyása a gyermeknevelési „trendekre”

PPKE BTK VJTK, Óvó- és Tanítóképző Tanszék,
főiskolai tanár
miklos.agnes.kata@btk.ppke.hu

Bár a pedagógus szakma gyakran (és jogosan) kifogásolja a fogyasztói társadalom egyes gyermeknevelési trendjeinek népszerűségét, a példakép- és mintaadásban egyre nagyobb jelentőséget kapnak az Instagram és TikTok, valamint a Pinterest és Youtube influenszer anyái. A mozgalom bázisa ugyan elsősorban az Amerikai Egyesült Államok, de a digitális médiát követő európai szülőket is egyre nagyobb hatásfokkal érik el a „tradwife”, „homeschooling”, sőt újabban már „unschooling” tartalmakat gyártó influenszerek.

Valójában mindezek az elképzelések nem az elmúlt öt-tíz évben születtek meg, még az egyébként viszonylag frissnek mondható „unschooling” mozgalom is visszavezethető a több mint ötven éves „deschooling” koncepcióra (Ilich, 1971). A digitális tartalomgyártók által közvetített idilli kép mégis az elmúlt fél-egy évtizedben, a közösségi média előretörésének időszakában vált meghatározóvá, a millennial generáció szülői korba lépésével és egyre határozottabban a gyermeknevelési tartalmak irányába tolódó média-jelenlétével.

A millennial generáció digitális tartalmait meghatározó „aesthetics” és annak gyermekneveléssel kapcsolatos trendjei nem csak a „tradwife” és „homeschooling” koncepciókból táplálkoznak, jelentős szerepet kap bennük a reneszánszát élő Montessori-pedagógia is (lásd Uzodike–Davies, 2024). Mindemellett viszont ezekben a trendekben a korábbiakban megszokottnál nagyobb hangsúlyt kap a látszat, a spektakulum (Debord, 1967), ami elsősorban a gyermekszobák berendezésében, a kiválasztott gyermekjátékok és -öltözékek anyagában és színében nyilvánul meg.

Az egyik leginkább jellegzetes új trend a „sad beige mom” vagy „sad beige baby” névre hallgat – ennek képviselői már büszkén vállalják az eredetileg gúnynévnek szánt megjelölést. A „bánatos bézs” tartalmak gyarapodása szoros összefüggésben van egy soha nem létezett kor utáni nosztalgikus sóvárgással (Rosen, 2024), de jelentős szerepet kap benne a (legalább látszatra) puritán életvitel iránti vágy is (vö. Kondo, 2014).

A jelen előadás a „bánatos bézs anyák” és „bánatos bézs babák” trendjének sajátosságait vizsgálja, összevetésben a tudományosan bizonyított és a szakma által elfogadott gyermekpszichológiai és -pedagógiai tapasztalatokkal, melyek az elemzett trenddel ellentétes javaslatokat fogalmaznak meg a tipegő- és óvodáskorúak fejlődését elősegítő környezettel és játékokkal kapcsolatban.

Kulcsszavak: kisgyermekkorai nevelés, óvodapedagógia, digitális tartalomgyártás, közösségi média

Németh Nóra,* Szöllősi Tamás **

A beadandón túl – Paradigmaváltás és módszertani újítások a felsőoktatásban

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar,

*főiskolai docens, nemeth.nora@ped.unideb.hu

**tanársegéd, szollosi.tamas@ped.unideb.hu

Az elmúlt két évtizedben a felsőoktatás jelentős strukturális és szemléletbeli átalakuláson ment keresztül, amelyet társadalmi, technológiai és pedagógiai tényezők egyaránt befolyásoltak. A hallgatói populáció sokszínűségének növekedése, a digitális eszközök térnyerése, valamint a munkaerőpiac folyamatosan változó elvárásai új kihívások elé állították az oktatási intézményeket és szereplőiket. Az oktatók hagyományos szerepe – mint tudásátadó – fokozatosan háttérbe szorul, helyét egyre inkább a mentorálás, facilitálás és tanulási folyamatok támogatása veszi át. Ezzel párhuzamosan a hallgatók tudásának értékelésére szolgáló klasszikus formák, mint például a beadandó dolgozat, már nem tükrözik megfelelően a komplex kompetenciák meglétét és fejlődését.

A tanulás hatékonyságának növelése érdekében előtérbe kerülnek az interaktív tanulási formák, a kooperatív és reflektív módszerek, valamint az élményalapú megközelítések. A tanulási környezet átalakulása megköveteli az oktatási gyakorlat újragondolását, amelyben a tanulás nem csupán információszerzést, hanem személyiségfejlődést, kritikai gondolkodást és kreatív problémamegoldást is jelent.

Az előadás célja, hogy rámutasson a felsőoktatásban zajló paradigmaváltásra, és bemutassa a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán alkalmazott új módszertani gyakorlatokat, valamint azokat az eszközöket – köztük a gamifikációt –, amelyekkel a jövőben még hatékonyabban tudjuk támogatni a hallgatók tanulási folyamatait és szakmai fejlődését. A gamifikáció – azaz játékmechanizmusok oktatási célú alkalmazása – lehetőséget teremt a tanulási motiváció növelésére, a személyre szabott tanulási utak kialakítására, valamint az aktív részvétel és tudásmegosztás ösztönzésére. Az előadás az elmúlt évek tapasztalataira épül, különös tekintettel a hallgatóktól gyűjtött reflexiókra és visszajelzésekre, amelyek értékes iránymutatást adnak a módszertani fejlesztésekhez és az oktatói szerep újra értelmezéséhez.

Kulcsszavak: felsőoktatás, módszertani megújulás, interaktív tanulás, facilitátor szerep, gamifikáció

Ölveczky Mónika

Mérésből párbeszéd – Óvodai pedagógiai diagnosztika és szülői kommunikáció

Selye János Egyetem, Komárom, Neveléstudományi Doktori Iskola, doktorandusz
olvecky1975@gmail.com

A kutatás azoknak a korábbi vizsgálatainknak a tapasztalataira épít, amelyek az óvoda–iskola átmenetben a mérés–értelmezés–visszacsatolás folyamatának hatását elemezték, és azt találták, hogy a strukturált, kétirányú visszajelzés és az előzetes iskolaérettségi szűrés mérésével a szülői elvárások és a korai iskolai teljesítmény megítélése közötti percpációs réseket. Előadásomban az óvodai pedagógiai diagnosztika és az iskolaérettségi mérések szülők felé történő kommunikációját vizsgálom 13 óvodapedagógussal készült félstrukturált interjú alapján. Az elemzés azt mutatja, hogy az óvodai diagnosztika elsősorban fejlesztést támogató folyamatként jelenik meg, amelyben a mindennapi pedagógusi megfigyelések és a standardizált mérések egymást kiegészítve kapnak szerepet. A megvalósítás intézményenként változatos, és sokszor erőforrás- valamint adminisztratív korlátok között zajlik. A szülők felé irányuló visszajelzésben egyszerre érzékelhető a partnerségre és közérthetőségre törekvő gyakorlat, illetve a hiányokra fókuszáló, szakzsargont használó megközelítés; visszatérő kérdés a szaknyelv „lefordítása” és a megbélyegzés elkerülése. Bár a pedagógusok többdimenziós szemléletben gondolkodnak az iskolaérettségről, a döntési pillanatban a jogszabályi és intézményi protokollok adják a kötelező keretet, amely a holisztikus megfigyeléseket eljárásrendbe és kategóriákba rendezi. Az óvoda és az iskola kapcsolatában pedig a közös nyelv és az összehangolt elvárások hiányosságai rajzolódnak ki, amelyek hatással vannak az átmenet minőségére és a beavatkozások következetességére. Következtetésem, hogy a diagnosztika eredményessége nem csupán az eszközválasztáson múlik, hanem a transzparens, párbeszédalapú kommunikáción: a szülői bevonást támogató diagnosztikai visszajelzés-protokollon és portfólió jellegű bizonyítékokon. A javaslatok a gyermekek személyre szabott fejlesztését és az óvoda–iskola–család együttműködését szolgálják; mindez a nemzetközi szakirodalom szerint az iskolai sikeresség előfeltétele. Az előadás gyakorlati útmutatóval zárul a kommunikáció nyelvi és formai egyszerűsítésére, különös tekintettel a pozitív keretezésre és a közösen kitűzött fejlesztési célokra.

Kulcsszavak: pedagógiai diagnosztika; iskolaérettség; óvoda–iskola átmenet; szülői kommunikáció; kvalitatív kutatás

Paál Gergely

„Ami közös”

Művészetpedagógiai doktori tervezet a vallások és kultúrák

békés egymás mellett éléséért

SZFE és a PPKE színművészettanár szakos hallgatója,
színházrendező
gergelypaal2@gmail.com

Budapesten – mint számos nagyvárosban – különböző kultúrájú és vallási háttérű közösségek élnek egymás mellett, gyakran anélkül, hogy valódi kapcsolatot alakítanának ki. Az etnikai, vallási és társadalmi különbségek, valamint az ezekből fakadó oktatási és kulturális szeparáció nehezíti az egymásról alkotott kép formálását. Kutatásom célja annak vizsgálata, hogy a művészetpedagógia és különösen a multimédia-művészet alkalmas lehet-e a vallási közösségek közötti párbeszéd és kölcsönös megértés elősegítésére.

A projekt a keresztény, zsidó és iszlám vallás közös szentírási történeteit dolgozza fel, különösen olyan narratívákat, mint Ádám és Éva, Noé, illetve József és testvérei története. A résztvevő fiatalok saját közösségükben hoznak létre videóinstallációkat, majd ezek bemutatásra kerülnek vallási helyszíneken – templomban, zsinagógában, mecsetben –, lehetőséget teremtve a kölcsönös találkozásra és párbeszédre. A különböző vallási hagyományokban tiszteletben tartott vizuális formák (irattekercs, imaszőnyeg, szárnyasoltár) kreatív beemelése segíti az elfogadást és a közös pontok felismerését.

A kutatás művészetpedagógiai módszerekre épül: közös alkotói folyamat, dokumentáció, interjúk, kiállítások és közönségreakciók elemzése. A vizsgálat során arra keresem a választ, hogy a közös művészeti tevékenység és a multimédiás eszközök segítségével közelebb hozható-e egymáshoz a különböző vallások közössége, és erősíthető-e a fiatalok vallási és kulturális toleranciája.

Várható eredményként az egymás iránti elfogadás mélyülését, új kapcsolatok és barátságok kialakulását, valamint a vallásközi párbeszédet elősegítő innovatív művészetpedagógiai módszerek kidolgozását remélem. A projekt eredményei a művészetpedagógia, az interkulturális és vallásközi nevelés, valamint a gyakorlati oktatás számára egyaránt hasznosíthatók.

Kulcsszavak: művészetpedagógia, vallásközi párbeszéd, multimédia-művészet, inkluzív nevelés, interkulturális oktatás

Pajorné Kugelbauer Ida

A gyapjú felhasználási lehetőségei a Waldorf-iskola vizuális nevelésében

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
főiskolai docens
pajorne.ida@avkf.hu

A Waldorf-iskolák sajátossága, hogy a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó művészettel nevelésnek központi szerepe van. Az epochák során a különböző tantárgyi tartalmakat is komplex módon dolgozzák fel, már itt felbukkanhat a gyapjú, akár gyapjúból készült eszközként, használati tárgyként vagy alapanyagként. A Kézimunka szakóra végig kíséri a Waldorf-iskolások nyolc évfolyamát heti két órában. Minden évfolyamon jelentős szerepet kap a gyapjú az életkornak megfelelően különböző formában. A színválasztással és formaalakítással kifejező, egyéni tárgyak készülnek, melyek a vizuális nevelés tárgykultúra területéhez sorolhatók.

Waldorf osztálytanítóként és kézimunka tanárként 2015-től 2023-ig a Váci Waldorf Általános Iskolában tanítottam. A nyolc év alatt az osztályomban a gyerekek által készített alkotásokról készült fotódokumentációt készítettem. Esettanulmányomban a nyolc év alkotásinak elemzése lehetőséget teremt arra, hogy bemutassam, hogyan épül fel ez a folyamat az életkorhoz alkalmazkodva egyre nehezedő, egymásra épülő tevékenységekkel, bővülő technikai tudással.

Bemutatom, hogy az alkotó folyamatok (körmöcskészás, kötés, horgolás, nemezelés, varrás, hímzés, szövés) milyen módon teremtenek lehetőséget a folyamatos és komplex képességfejlesztésre (szem-kéz koordináció, finommotorika, taktilis érzék, ritmusérzék, számolási készség, kitartás, akaraterő, monotóniatűrő, színérzék, formaérzék, kreativitás). A tárgyalkotás közben a szociális kompetenciák is erősödnek. A kézimunka órákon gyakori, hogy egymásnak segítenek a gyerekek, egymás munkáját megcsodálják, együtt örülnek az elkészült műveknek. A gyerekek önismerete, önértékelése is fejlődik a kihívások leküzdésével. Minden évben az ünnepek alkalmával készítenek ajándékot családtagjaiknak, ezzel az érzéseiket fejezik ki. Az iskolát elkezdő első osztályosokat is ajándékkal köszöntik, ezzel a kapcsolódási képességük és a közösséghez tartozás élményét tudják megélni. Az évek során óriási a pedagógiai jelentősége annak, hogy a gyerekek nemcsak ajándékba, hanem maguk számára is készítik a tárgyakat.

Kulcsszavak: Waldorf-pedagógia, művészettel nevelés, kézimunka, komplex képességfejlesztés, szociális kompetencia fejlesztése

Papp Ibolya

A beszédhallás jellemzői óvodáskorban és hatása a szeriális észlelésre

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola Alkalmazott nyelvészet, doktorandusz
szokeneibolya@gmail.com

A beszédfeldolgozás egymásra épülő (rész)folyamatok működésének eredménye, melynek első szintje a hallás (Gósy 2005). A sikeres beszédfeldolgozási folyamat alapvető feltétele az ép hallás (Hochenburger 2003). Az anyanyelv-elsajátítás folyamata is sérül a megfelelő akusztikai visszacsatolás nélkül (Bombolya 2007). Ez hatással lehet a beszédprodukcióna és az írott nyelv elsajátítását is akadályozhatja (Gósy–Horváth 2007). Kutatások eredményei alátámasztották, hogy a gyermekek beszédhallási szintjének felmérése ajánlott lenne az iskolába lépéskor, de a teljes óvodás populáció esetén is (Gyarmathy–Horváth 2010, Menyhárt 2003).

Kutatásunkban két óvoda összes 3;0 – 3;11 és 5;0 – 6;5 éves gyermekének a beszédhallását és szeriális észlelését teszteltük öt életkori csoportra bontva. A kutatásban 126 magyar anyanyelvű ép értelmű, ép halló (szülőtől felvett anamnézis alapján) gyermek vett részt. Célunk a beszédhallás ellenőrzése és a szeriális észlelés feltérképezése az adott életkori csoportoknál, valamint összefüggéseket kerestünk közöttük.

Hipotéziseink szerint (i) az elvárt életkori fejlődés bekövetkezik a csoportok között. Feltételeztük, hogy (ii) az ép hallás ellenére lesz olyan gyerek, aki az életkori szint alatt fog teljesíteni, valamint (iii) a megfelelő globális észlelés mellett nagy eltérések lehetnek a két fül között (iv) a beszédhallás szintje hatással van a szeriális észlelés teljesítményére.

Módszerként a GMP-diagnosztika 2 tesztjét alkalmaztuk. A tisztahang- és a beszédaudiometria elveit ötvöző GOH-eljárás (GMP1) a beszédhallás épségének vizsgálatára alkalmas. A szeriális észlelés (GMP10) részteszt a beszédészlelési és beszédprodukción rendszer összefüggését tárja fel (Gósy 2006). A tesztekben egy gyermek esetében 30 adatot kaptam, összesen 3780 adatot dolgoztam fel. Az eredmények részben igazolták a hipotéziseinket. Nem igazolódott a fejlődés a csoportok között, mivel a gyermekek beszédhallási szintje 5;5 éves korig emelkedett, majd kismértékű visszaesést tapasztaltunk. A kutatásban résztvevő gyermekek közül 33 fő egy vagy mindkét fül esetében beszédhallása elmarad az életkorában elvárható értéktől. A megfelelő globális észlelés mellett nagy eltéréseket találtunk 10 gyermek esetében. A szeriális észlelés területén a 3 évesek életkori szintjüknek megfelelően teljesítettek, míg az 5 évnél idősebbek több, mint 20%-kal elmaradnak az életkorukban elvárható sztenderd értékektől. Feltételezésünk beigazolódott, mivel a megfelelő szintű beszédhallás szükséges a szeriális észlelés jó teljesítményéhez. Eredményeink alátámasztják a célzott tesztelés szükségességét évente legalább kétszer az óvodás korosztályban.

Kulcsszavak: beszédfeldolgozás, hallás, beszédhallás, szeriális észlelés

Pásztor Éva

**A XXI. századi kompetenciák: K1(kritikai gondolkodás) K2 (kreativitás)
K3 (kooperáció) K4 (kommunikáció) fejlesztése, eszköz vagy cél a ma
iskolájában?**

XX. kerületi Nagy László Általános Iskola és Gimnázium,
történelem, szerb, horvát, angol szakos középiskolai tanár
psztorevi@gmail.com

Tanári munkám során szembesültem a Z és az Alfa generációhoz tartozó diákjaim tanulási nehézségeivel, a kudarcok következményeként kialakult motivációvesztéssel. Egy tanár felelőssége a hatékony tudásátadás, mely kihívás megválaszolásához a diszciplináris ismereteken túl, változatos pedagógiai módszertani eszköztárra, átgondolt stratégiára van szükség. Sajnos, a tanárhallgatók, ezt a csomagot nem ajándékként kapják a diplomájuk mellé, megfelelő használati utasítás kíséretében. Az oktatásban dolgozó kollégáknak, hosszú, fáradtságos utat kell megtenniük, mely során maguk alakítják ki a saját diákjaiknál működő stratégiákat, váltogatva módszereiket, a diákok egyéni igényeihez igazítva. A címben megfogalmazott dilemmára gyakorlati példák bemutatásán keresztül keresem a választ. A ma iskolájában a technológiai és társadalmi változások következtében az iskolai érzelmi intelligenciafejlesztés nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon. Fel vannak-e erre készülve az iskolák? Hogyan lehet megfelelni a társadalom által az iskolával szemben támasztott elvárásoknak, úgy, hogy a legkorszerűbb és hasznos tudást legyenek képesek átadni? A kérdésfelvetés gyújtópontja, vajon lehet-e alapozni az oktatás korábbi szakaszaiból megszerzett kompetenciákra és ezek alkalmazásával sikeres tudásátadást elősegíteni, vagy szembe kell néznünk a kompetenciák hiányával és mi magunk kell, hogy ezeket kialakítsuk, fejlesszük diákjainknál. Ha ezek a kompetenciák eszközei a tudás megszerzésének, akkor ez miben és hogyan nyilvánul meg? Illetőleg, ha a tanulási folyamat végére kell kitűznünk ezen kompetenciák elsajátítását, akkor azt milyen módszerekkel és hogyan érhetjük el?

Kulcsszavak: Alfa és Z generációk, tanulási stratégia, érzelmi intelligencia fejlesztése, hasznos tudás megszerzése

Pécskövi-Tóth Augusztá

„A tehetség, mint “kézzel fogható” jelenség és annak képzése és megőrzése a színházművészet keretein belül, a színházművészet eszközeivel”

Nemzeti Színház, Budapest, színművész- színházművészeti tanár
toth.auguszt@ gmail.com

A tanulmány célja az, hogy hogyan tudom összekapcsolni a személyiségfejlesztést és az egyéni bánásmód érvényesítését a tehetséggondozással a színházművészet eszközein keresztül, valamint annak a bemutatása, hogyan támogatható a tanulók személyiségfejlődése és tehetségük kibontakozása a színházművészet komplex eszköztárának alkalmazásával. A program inkluzív szemléletben valósul meg, biztosítva, hogy sajátos nevelési igényű (SNI), beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő és neurotipikus tanulók közösen, elfogadó közegben vehessenek részt a foglalkozásokon. A módszertan kulcselemei az improvizációs és szerepjátékok, testtudat- és beszédtechnikai gyakorlatok, valamint a közös produkciók létrehozása. Ezek a tevékenységek egyszerre fejlesztik a kreativitást, a kommunikációt, a koncentrációt, az empátiát és az együttműködést. Az alkotó folyamat része a rendszeres reflexió, amely elősegíti az önismeret és a kritikai gondolkodás fejlődését. A program várható eredménye a tanulók önbizalmának erősödése, tehetségük tudatos ápolása, valamint egy befogadóbb, támogatóbb csoportlégkör kialakulása. A tanulmányom konkrét példákat kínál a színházművészet alapú tehetséggondozás gyakorlati megvalósítására, és rávilágít az inkluzív pedagógia és a művészeti nevelés összekapcsolásának lehetőségeire.

Kulcsszavak: inkluzivitás, egyéni bánásmód, pozitív légkör, tehetséggondozás, személyiségfejlesztés, kommunikációs és művészi készségek fejlesztése, tehetségmegőrzés és -fejlesztés, közösségépítés

Pukánszky Béla

Gyermekkép-változatok, kisgyermeknevelési koncepciók és az óvodaügy alakulása a 19. században

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, egyetemi tanár
pukanszky.bela@uni-eszterhazy.hu

Előadásunkban a nemzetközi óvodapedagógiai mozgalom alakulását tekintjük át a kezdetektől a jelenkorig – a gyermekről alkotott változó képek tükrében. Foglalkozunk az óvodapedagógia intézményesülési folyamatának indulásával, amely a „dame school” nevű gyermekmegőrző intézmények megjelenésével vette kezdetét. Áttekintjük Robert Owen „infant school”-típusú intézetének kezdeti időszakát, és az ott folyó pedagógiai gyakorlatot megalapozó gyermekképet. Az oweni gyermekkép Rousseau pedagógiájában gyökerező gyermekközpontúsága után áttekintjük a tananyagközpontú monitor-módszer puritán gyermekideológiáját, majd az ennél optimistább és elfogadóbb Wilderspin-féle óvodapedagógia gyermekképét. Közismert tény, hogy az angol pedagógus eszméinek hatására – de Wilderspin puritán gyermekképét már a romantika optimizmusával átszínezve – létesítette az első magyarországi kisdédóvó intézetet Brunszvik Teréz Budán, 1828-ban. Ezt követően mutatjuk be a német romantika legnagyobb hatású pedagógusának, Friedrich Wilhelm Fröbelnek a törekvéseit a Kindergarten-mozgalom intézményesítésére és nemzetközi meggyökereztetésére. A nemzetközi recepció tekintetében az Amerikai Egyesült Államokra koncentrálunk, ahol Fröbel óvodamozgalma az 1848 utáni német emigráns óvodapedagógusoknak és elkötelezetten lelkes amerikai támogatóiknak (mint például Elisabéth Palmer Peabody) köszönhetően rendkívül gyorsan tért hódított, és ma is érzékelhető mély hatást gyakorolt. Előadásunkat Fröbel óvodapedagógiai reformeszméinek magyarországi fogadtatásának elemzésével folytatjuk, amelyre a 19. század második felében a távolságtartó, kritikát sem nélkülöző érdeklődés volt jellemző. A századforduló utáni időszakban a nagyközönség számára készült pedagógiai szakirodalomban tapasztalható volt egyfajta „kiüresedés”: a romantikus gyermeki őserő csodálata háttérbe szorult, és egy praticista-pragmatikus gyermekkép vette át a helyét. Ennek ellenére az óvodapedagógiai szakirodalom sokáig megőrizte a fröbeli német romantika motívumait. Ezzel párhuzamosan a 20. század elején felívelő reformpedagógiai irányzatok (különösen a Montessori-pedagógia) könnyen illeszkedtek a romantikus hagyományokhoz. A század előrehaladtával az óvoda funkciója hazánkban egyre inkább iskola-előkészítő, életre felkészítő szerepre fókuszált. A második világháború után, a negyvenes évek végétől a nevelésügyben erőteljes ideológiai befolyásolás érvényesült. A "hivatalos" gyermekkép a gyermeket a szocialista társadalom jövőbeli tagjának tekintette, akit céltudatos ideológiai neveléssel kellett felkészíteni, mint egy politizáló kis felnőttet. A hetvenes évek ez a kép átalakult: a „politizáló gyermekből” „iskolára készülő gyermek” lett. Az 1971-es „Az óvodai nevelés programja” alapján rekonstruálható ideális óvodás gyermek alkalmazkodik az óvoda rendjéhez, fegyelmezt és képes a tudatos önfegyelemre. E dokumentum egy olyan együttműködő, alkalmazkodó, önkontrollal rendelkező gyermekeszményt rögzített, amely már a 19. századi puritán mentalitásból gyökerezett. A 80-as évek végén, meglehetősen fáziskéséssel, újra felbukkantak a reformpedagógiai és alternatív pedagógiai irányzatok (Montessori, Waldorf, Freinet stb.), amelyek visszanyúltak a rousseau-i gyökerekhez. Ezek a pedagógiák azt hirdetik, hogy a gyermekkor célja önértékű: a belső erők kibontakoztatása a gyermeket körülvevő világ élmény-alapú elfedezése, nem pedig a felnőttkorra való szorgos előkészület. Jelenleg a két fő gyermekkép-típus – az együttműködő, alkalmazkodó és az önmagát kibontakoztató, belső erőkre támaszkodó gyermek – egymás mellett élésének korszakát éljük, ami tükrözi a különböző filozófiai alapokat és hitbéli meggyőződéseket.

Kulcsszavak: óvodapedagógia-történet, gyermekkép, romantika, pedagógiai reformeszmék, nemzetközi recepciók folyamatok

Rábai Dávid

**A gyermeki munka helye, szerepe az óvodai tevékenységek között
– egy pilot kutatás eredményei**

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar,
adjunktus
david.rabai67@gmail.com

A gyermeki munka már az ötvenes évektől fogva jelen van az óvodai tevékenységek rendszerében, az Alapprogramok sorra említik és funkciókkal látják el. Maga a tevékenység azonban kissé háttérben van a többihez képest, mindezt jól mutatja, hogy részint a felsőoktatáson belül az óvodapedagógus képzéseken kevés egyetem tanítja módszertanként, részint csupán néhány tudományos jellegű eredmény született eddig a témában. Jelen előadás célja, hogy feltérképezze a gyermeki munka helyét, szerepét az óvodai tevékenységek között. Célpopulációnk a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karán minden évben megrendezésre kerülő mentorkonferencián résztvevő mentorpedagógusok voltak, akik a 2023-as évben válaszoltak kérdéseinkre a gyermeki munkával összefüggésben. Kérdéseink között szerepelt, hogy véleményük szerint hol helyezkedik el a gyermeki munka a többi tevékenységhez viszonyítva, mennyire fontos a gyermeki munka előtérbe helyezése a mindennapok során, valamint meglátásuk szerint miben rejlik a gyermeki munka ereje. Megkérdeztük még, hogy a növény-és állatgondozásra, mint a gyermeki munka egyik fő területére mekkora hangsúlyt fektetnek kül-és beltéren, illetve vannak-e kisállatok a csoportjukban, ha igen, akkor melyek azok. Eredményeink jó kiindulási alapok lehetnek a további jövőbeni kutatásoknak akár ezen eredmények továbbvitelében, akár más, a témával összefüggő kutatások esetében. Célunk, hogy további adatokat vegyünk fel a kérdéskör kapcsán és egy lehetséges komparatív vizsgálattal lehetségessé váljon az eredmények összehasonlítása.

Kulcsszavak: gyermeki munka, mentorpedagógusok, pilot, Debreceni Egyetem

Reho Anna

**A pedagógus szerepe a nemzeti identitás kialakításában
az óvodáskorú gyermekeknél**

Kárpátaljai Pedagógus-Továbbképző Intézet Óvodai-, Elemi és Inkluzív Oktatás Tanszék,
tanszékvezető, a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens
anna.reho26@gmail.com

Az óvodáskor – az ember életének egyik legszebb időszaka. A gyermekkor emlékeihez kapcsolódnak az anya képe, a családi tűzhely melege, a hagyományok, szokások és rítusok, amelyek a generációk történelmi emlékezetét formálják. A gyermek megtanulja önmagát olyan személyiségként tudatosítani, aki egy bizonyos időszakban, bizonyos etnokulturális körülmények között él, ugyanakkor egy bizonyos nép nemzeti örökségének részeként is.

Gyermekkorban alakulnak ki az erkölcsi alapelvek, formálódnak a személyiség szociálpszichológiai jellemzői, ezért rendkívül fontos figyelmet fordítani a pedagógus személyiségére, akitől függ a kisgyermekek nemzeti identitásának kialakulása.

Az előadás célja, bemutatni a mai óvodáskorú gyermekek hazafias nevelésének tartalmát a Kárpátaljai óvodákban, és rámutatni a pedagógus szerepére az óvodáskorú gyermekek nemzeti identitásának kialakításában. Az óvodába való belépéssel a gyermek mikrokörnyezetében megjelenik egy fontos felnőtt – az óvónő. A vele való kommunikációtól, viselkedésétől jelentősen függ a gyermek szocializációjának hatékonysága az óvodában. A pedagógus központi helyet foglal el a gyermek szellemi világában, tudás, készségek, erkölcsi értékek hordozója, másrészt pedig közvetlen szervezője az oktatási folyamatnak. A személyiség nemzeti identitása a gyermekek hazafias érzéseinek, a hazájuk és népük iránti hűségének és szeretetének, a múltjuk és jelenük iránti büszkeségének tudatosulása révén alakul ki. Ez az érzés a személyiség magasabb szintű fejlődésének eredménye, és aktív önmegvalósításában nyilvánul.

Az igazi hazafias érzéseket egy magasan képzett, intelligens pedagógus képes kialakítani, aki a gyerekekkel együtt őszintén örül a hazai sportolók, művészek, tudósok sikereinek, és együtt éli át kudarcaikat. Egy ilyen pedagógus képes lesz segíteni a gyerekeknek megérteni, hogy a hazafiság az ember nemes szenvedélye, és semmi köze a nemzeti egoizmushoz. Az előadásban bemutatjuk, a pedagógus hatását a harmonikusan fejlődő fiatal személyiség nevelésére, aki nemzeti tudattal, méltósággal rendelkezik, képességgel a nemzeti kultúra megőrzésére és gyarapítására, olyan emberre, aki büszke és tiszteletteljes a szülőföldje iránt.

Kulcsszavak: nemzeti identitás, nemzeti tudat, óvodáskorú gyermekek, óvoda, óvónő, Kárpátalja

Simányi Zsuzsanna

Az „iskola” és a „tanár” reprezentációja a közösségi színházi alkotófolyamatokban

Színház és Filmművészeti Egyetem - Doktori Iskola DLA hallgató,
színházrendező, pedagógus
zsuzssimanyi@gmail.com

A színház mint művészeti forma, régóta reflektál az oktatásra és benne a „mester” vagy a pedagógus szerepére, mely a drámairodalom számos pontján - mind cselekmények, mind karakterek szintjén - tetten érhető. A közösségi színházi alkotófolyamatok azonban egyedi megközelítést kínálnak a befogadó számára, ahol a résztvevők saját élettörténeteikkel formálják az előadás tartalmát, így a téma egy személyesebb és ezáltal hitelesebb dimenzióban jelenik meg. A közösségi színház műfaji sajátosságainak rövid bemutatását követően két színházi előadás ismertetésén keresztül szeretném bemutatni, hogy az iskolai közeg: annak speciális környezeti attribútumaival és a tanár szerepe, elsősorban az általa megélt szubjektumon keresztül, hogyan jeleníthető meg színpadon.

A KÁVA Kulturális Műhely 2022-ben mutatta be az „Aziskoláját” című, közösségi színházi előadását. Az előadás alapanyagául pedagógusok a mai magyar iskoláról szóló személyes történetei szolgálnak, reflektálva az utóbbi évek közoktatásban zajló folyamataira, a pedagógusszakma társadalmi és anyagi megbecsültségének csökkenésére, a mai magyar iskola mindennapos kihívásaira.

A KÁR című, 2024-ben bemutatott közösségi színházi előadás pedig hivatásukat elveszített pedagógusok gyászfolyamatát kíséri végig, az előadást Szabó Réka (rendező, koreográfus) rendezte, jómagam pedig dramaturgként és csoportvezetőként dolgoztam benne.

Ars poetica:

Rendezőként mindig a legegyszerűbb szintet kutatom. A történet és mesélője. A történetmegosztás gesztusa, amely az általam vágyott színházi nyelv.

Kulcsszavak: közösségi színház, iskola, tanári szerep, személyes történetek, művészeti megközelítés

Szabó Gabriella,* Kátainé Lusztig Ilona**

Az óvodai és iskolai szociális segítők szerepe a bullying, mint gyermekvédelmi probléma kezelésben és megelőzésében. Szakirányú továbbképzési lehetőségük a PTF-n

* Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola doktorandusz; Pünkösdi Teológiai Főiskola Szociális munka és Gyermekvédelem Tanszék, tanársegéd,
tanacsadas.szg@gmail.com

** Pünkösdi Teológiai Főiskola Szociális munka és Gyermekvédelem Tanszék,
főiskolai docens, kataine.lusztig.ilona@ptf.hu

A Pünkösdi Teológiai Főiskolán 2018 óta minden tanévben indul gyermek-és ifjúságvédelmi tanácsadó szakirányú továbbképzés, ahol a gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás területén dolgozó szakemberek szereznek újabb végzettséget. Az elmúlt években egyre több óvodai és iskolai szociális segítő vett részt a képzésen, ahol megfogalmazták a bullying kezelésével kapcsolatos szakmai dilemmáikat. A felmerülő igényekre válaszul 2023-ban jelentette meg a főiskola a Megoldásfókusz és értelemkeresés az iskolai zaklatás kezelésében című kiadványt (Farkas, Göntér és Szabó, 2023). Előadásunknak kettős célja van. Egyrészt az iskolai szociális munkások szerepére fókuszál a bullying kezelése és megelőzése során, másrészt bemutatjuk a főiskolánkon folyó gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó képzést, fókuszálva a bullying témakörére.

Az előadás során 4 óvodai és iskolai szociális segítő csoporttal készített fókuszcsoporthoz interjú eredményeit mutatjuk be. A kutatás során a résztvevők tapasztalatait, a felmerülő kihívásokat és az együttműködési lehetőségeket tártuk fel a bullying kezelésének és megelőzésének vonatkozásában.

Az eredmények azt mutatják, hogy a szociális segítők szerepe a bullying kezelésében megváltozott: míg a szolgáltatás bevezetésekor elsősorban prevenciós foglalkozásokat igényeltek az intézmények, ma már inkább az intervención van a hangsúly. A szakemberek beszámolóiból kiderül, hogy a bullying esetek megelőzésének és kezelésének hatékonyságát akadályozza a pedagógusok túlterheltsége, a szülők bevonásának nehézségei és az egységes eljárásrendek hiánya. A szociális segítők szerint kulcsfontosságúak lennének az ingyenes képzések, továbbá elengedhetetlenek a rendszeres esetmegbeszélő csoportok is, amelyek elősegíthetik a szakemberek közötti kooperációt.

Kulcsszavak: bullying, óvodai és iskolai szociális segítő, társszakmák együttműködése, bullying témakörének megjelenítése a szakemberképzésben

Szabóné Marlok Júlia

A szlovák nemzetiségi nyelvi előkészítő osztály, mint perspektíva a szlovák nemzetiségi nyelvoktató általános iskolák tanulói számára

Pilisszentkereszti Szlovák Nemzetiségi Általános Iskola, igazgató
igazgato@mlynkysuli.hu

A magyarországi szlovák nemzetiségi állampolgároknak joguk van az alapfokú, a középfokú és a felsőfokú nevelési-oktatási szakaszban is anyanyelvi oktatásban részesülni. Az alapfokú iskolai nevelés-oktatásban részt vevő tanulók háromféle iskolatípus közül választhatnak: tannyelvű, kétnyelvű és nyelvoktató.

A nyelvoktató általános iskolában végzett diákoknak Magyarország területén két helyszínen van lehetőségük tovább tanulni. A kétnyelvű oktatást kínáló békéscsabai Szlovák Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégiumban vagy a budapesti Szlovák Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégiumban.

A mai, 21. századi globalizált világ kihívásai, a demográfiai, társadalmi, gazdasági, kulturális és egyéb változások, azok hatása nem kedvez a kisebbségi létnek. Az asszimiláció, különösképpen a nyelvi asszimiláció előrehaladott állapotában lévő szlovák nemzetiség esetében a család nyelvátörökítő funkciója már jó néhány éve megszűnt, ezért a szlovák nyelv elsajátítására elsősorban a köznevelési intézmények nyújtanak lehetőséget.

Előadásomban bemutatom a különféle oktatási formákat, s hosszú évek tapasztalataim alapuló megfigyelés, elemzés, értékelés és saját kutatásaim alapján, az érettségi vizsgák eredményei tükrében mutatok rá arra, hogy milyen perspektívát kínál a továbbtanulás szempontjából a budapesti többcélú intézmény gimnáziumi intézmény-egységének a 2017/2018. tanévben indított szlovák nemzetiségi nyelvi előkészítő osztálya a szlovák nemzetiségi nyelvoktató általános iskolák tanulói számára.

Kulcsszavak: nemzetiségi oktatás, nyelvoktató, kétnyelvű, tannyelvű, szlovák nemzetiségi nyelvi előkészítő osztály

Szakács Sándorné Várvári Tünde

Digitális kompetenciák fejlesztése unplugged játékokkal az óvodai fejlesztő foglalkozásokon

Székesfehérvár, Rákóczi Utcai Óvoda, óvodapedagógus, fejlesztőpedagógus
tsvarvari@gmail.com

A kontakt fejlesztő foglalkozások tervezésében és megvalósításában nemcsak a BTMN státust kijelölő Határozat fejlesztési feladatait kell következetesen beillesztenem a fejlesztési folyamatba, hanem a gyermeket, mint a mai társadalomban élő egyént holisztikusan kell szemlélnem. A részképességek fejlesztésének széles tárháza nyílik meg az óvodai környezetben, mind a kontakt fejlesztő foglalkozásokon, mind pedig a gyermek saját csoportjában, a kéttanáros modellt alkalmazva, együttműködve az óvodapedagógussal. A szülők támogatására irányuló szülőedukációt interaktív foglalkozáson és home-tréning formájában is megvalósítom a gyakorlatomban. Az egyéni fejlődés előmozdítása érdekében, a differenciált fejlesztés folyamatában nemcsak a hagyományos eszközök használatára helyezem a hangsúlyt, hanem a digitális eszközöket is igyekszem a gyermekek fejlődésének szolgálatába állítani. A digitális eszközök a családok mindennapjaiban jelen vannak, a szülőkkel és a gyerekekkel ezen eszközök használatának módjait, mint a fejlődést támogató eszközöket mutatom meg a fejlesztési folyamatban. A digitális eszközök alkalmazásának megalapozása érdekében unplugged játékokat kínálok fel a gyerekeknek, így a digitális kompetenciák fejlődésének megalapozása is megtörténik, továbbá legfontosabb szempontom, hogy passzív befogadás helyett az aktív önkifejezés képessége alakuljon, alapozódjon meg óvodás korban. A BTMN-státusú gyerekek számára ugyanakkor különösen fontos, hogy legyen olyan egyéni eszköz a kezükben, amely segíti őket az esetleg akadályozott önkifejezésben, a tanulási folyamatban, vagy a magatartási nehézségeik leküzdésében. Ennek érdekében olyan eszközöket, játékokat készítek, továbbá mások által kitalált és bevált meglévő játékokat alkalmazok, amelyek segítségével támogatom a gyerekek részképességeinek, kompetenciáinak, így a digitális kompetenciáinak fejlődését a kontakt fejlesztő foglalkozásokon.

Kulcsszavak: differenciált fejlesztés, unplugged játék, digitális kompetencia

Szerepi Sándor

**Az intézményi átfedettség (bölcsőde, óvoda) kérdései - szülői dilemmák
a 2,5 éves gyerekek esetében**

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
egyetemi docens
szerepis@ped.unideb.hu

A hazánkban kialakult sajátos szabályzás következtében a kisgyermeket nevelő és munkába visszaálló szülők előtt sok esetben megnyílik a választási lehetőség: bölcsőde vagy óvoda. A gyermek hároméves kora előtt a munka világába visszatérő anyák (családok) előtt abban az esetben nyílik meg a választás lehetősége, ha a településen vagy közelében egyrészt működik bölcsőde (és férőhely is rendelkezésre áll), másrészt a 2,5 évet betöltött gyermeket az óvodában is el lehet helyezni. Ez a feltételrendszer leginkább a közepes és nagyobb méretű városok esetében áll rendelkezésre.

A szülők döntési argumentumai között szerepelhetnek objektív elemek, melyek a családok és az adott intézmények helyzetéből következnek: földrajzi elhelyezkedés, az óvodai csoport létszáma, jellege. Illetve olyan tényezők is, melyek inkább a szubjektív oldalt erősítik: a szülők nevelési felfogása, előzetes ismeretei, a bölcsődei kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok személye, informális vélemények és személyes viszony az intézményekhez.

Természetesen a két intézmény különbségei nem elhanyagolhatók mind a választás, mind a tényleges nevelési környezet szempontjából. Hiszen míg a bölcsőde a szociális, addig az óvoda a köznevelési intézményrendszer része, így különböző célokat kitűzve, különböző módszereket alkalmazva, különböző tevékenységrendszeren keresztül valósítja meg a gyermekek napközbeni ellátását.

Előadásunkban arra vagyunk kíváncsiak, hogyan, milyen argumentumok alapján döntenek a hajdúböszörményi kisgyermeket nevelő szülők az intézmény kiválasztásáról. Ehhez a városi bölcsődében és a DE Gyakorló óvodájában végzünk felmérést a szülők körében. A bölcsődében terveink szerint minden csoportban végzünk kutatást, míg az óvodában az érintett (2,5 éves gyerekeket is befogadó) három csoportban kérdezzük meg a szülőket. A várható minta nagysága, bölcsőde 50 fő, óvoda 20 fő. A felmérés elkészítésébe 2025. szeptember – október folyamán a karon tanuló csecsemő- és kisgyermeknevelő, illetve óvodapedagógus hallgatókat is bevonjuk.

Kulcsszavak: bölcsőde, óvoda, szülői dilemmák, kisgyermekkor

**Aminek változnia kellene, de nem változik: a logopédia ismertsége
Magyarországon**

* Szegedi Tudományegyetem, Fogorvostudományi Kar; fogorvostan hallgató;
saci96kvar@gmail.com

**Széchenyi István Egyetem, Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és
Társadalomtudományi Kar, Gyógypedagógia Tanszék, egyetemi docens;
zajdo.krisztina@sze.hu

A gyógypedagógiai szolgáltatásokhoz való hozzáférést nagymértékben befolyásolja, hogy egy ország népessége mennyire ismeri a gyógypedagógia hatáskörét, a rendelkezésre álló kezeléseket, a gyógypedagógiai szolgáltatást nyújtó szakemberek kompetenciáit, és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés módját. Annak felmérésére, hogy a magyar népesség mennyire ismeri a gyógypedagógia egyik ágát, a logopédiát, valamint a logopédusok által nyújtott szolgáltatásokat, 2022-ben kérdőíves felmérést végeztünk. A kérdőívet online, illetve papír alapú változatban 917 fő töltötte ki. Az alkalmazott kérdőív 7 demográfiai, illetve 21 konkrét adatra kérdező zárt, és 9 nyílt kérdést tartalmazott. A kérdések fókuszában az általános logopédia, illetve -egy külön modul részeként -, kifejezetten a klinikai logopédia állt. A logopédiáról mint tudományról alkotott általános vélekedés, a területtel összefüggő személyes tapasztalatok, és a meglévő ismeretek mélysége bontakozott ki a kapott válaszokból.

Felmérésünk kvantitatív eredményeit statisztikai módszerekkel mutattuk ki, míg a kvalitatív kérdésekhez fűződő adatokat szófelhő módszer alkalmazásával elemeztük. Az adatok alapján megállapítható, hogy a magyar népesség körében alacsony szintű a logopédia, és a logopédusi kompetenciák ismertsége. Különösképp igaz ez a klinikai logopédia területére, az azzal összefüggő információkra. Sokan nem kapcsolják a logopédiát a gyógypedagógiához, és nem ismerik a logopédia kezelési lehetőségeit sem. Az eredmények irányt mutatnak abban a kérdésben, vajon kellene-e, és milyen fókusszal kellene tájékoztatni, edukálni a népességet a logopédiáról, a logopédiai szolgáltatásokról. A logopédia ismertségének növelése, melyet a jövőben eredményesebben elő kellene segíteni, a méltányos hozzáférés egyik záloga. Az ismerethiányból adódó késések az ellátásban, illetve az ellátás elmaradásából fakadó nemzetgazdasági hátrány így hatékonyabban lenne csökkenthető.

Kulcsszavak: Logopédia, ismertség, kérdőíves kutatás, szófelhő, magyar népesség

1 Szijasrtó Sarolta egykori gyógypedagógus-logopédus hallgatót, aki a Széchenyi István Egyetem gyógypedagógia szakán logopédusként szerezte első diplomáját, az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíja segítette a kutatás elvégzésében (témavezető: Dr. Zajdó Krisztina).

Szilasi Judit

Magyar gyermekek külföldi beilleszkedésének pszichoszociális kihívásai

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző Központ, tanársegéd
juditszilasi@yahoo.com

A külföldre költözés és akkulturáció, azaz új kultúrába való beilleszkedés során felmerülő identitásválság kérdése központi szerepű, mely az egyén és a csalárendszer életére is jelentős ráhatással van. A jelen előadás célja bemutatni magyar gyermekek külföldi beilleszkedésének pszichoszociális kihívásait.

Multiperspektívás, félig strukturált interjúkat vettem fel magyar felnőtt hazatérőkkel (A alanyok) és itthon maradt családtagjaikkal (B alanyok). A külföldi tartózkodás átfogó megértése után a hazatérés utáni élmények vizsgálata is a kutatás fókusza volt. E kutatás egy része a családi migráció, a gyermekek helyzetének vizsgálata is. Az interjúanyagok elemzését a reflexív tematikus analízis módszerével végeztem el.

Az interjúalanyok által közvetetten tapasztaltak rávilágítanak arra, hogy a szülők elsődleges motivációja (a gyermek idegennyelvtudásának fejlesztése, más típusú kultúra megismerése, életfeltételek javítása) és a gyermekek valós élményei között jelentős eltérés tapasztalható a vizsgálatban résztvevő családok esetén. A beilleszkedés folyamata a gyermekek esetében gyakran pszichológiai kihívásokat rejt, amelyek a kezdeti daczból és lázadásból fakadnak. Ugyanakkor sikeres beilleszkedés esetén a maladaptív coping mechanizmusok megjelenése nem jellemző, vagy rövid idejű.

A beilleszkedés sikeressége nem csupán a nyelvtudástól, nyelvelsajátítástól függ, mely a folyamatban részt vevő szülők előzetes várakozása volt, hanem alapvetően a gyermek életkorától, személyiségétől, a fogadó oktatási rendszer rugalmasságától, valamint a szociális közegtől is. A gyermekek beilleszkedése és pszichés állapota jelentős tényezőnek bizonyult az egész család szempontjából a tartózkodás folytatására vagy megszakítására.

Kulcsszavak: családi migráció, gyermekek akkulturációja, nyelvi akadályok, kulturális tanulás, coping

Szóllósi Tamás

Mi volt a kedvenc játéka az óvodában? - Visszaemlékezések és emlékek

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar – Gyermeknevelési Tanszék
tanársegéd
szollosi.tamas@ped.unideb.hu

Miért kedvelünk egy játékot? Mi tesz egy játéktevékenységet gyermekként a kedvencünké, majd kellemes emlékké felnőttként? Lehetséges, hogy a játék sajátosságaiból érdemes kiindulnunk, ha a fenti kérdésekre keressük a válaszokat.

A játék meghatározására több megközelítés létezik, még ha csak az elmúlt néhány évtizedre is tekintünk vissza. Elkonyin (1983) szerint az emberi játékban közvetlen haszon nélkül kerül sor az emberek közötti szociális kapcsolatok újrateremtésére. A Pedagógiai Lexikonban (1997) arra térnek ki, hogy a játékot minden külső céltól függetlenül magáért a tevékenységért űzünk és örömszerzés kíséri azt. Szintén a célnélküliségre hívja fel a figyelmet Bartha (1981), illetve arra, hogy a velejáró pozitív élmények miatt folytatjuk. Kovács és Bakosi (2007) azt írják, a játék külső céltól független, szabadon választott tevékenység, melyet a vele járó örömszerzésért folytatunk. Pálfi (2021) óvodai szintén a domináns játékszükséglet kielégülését emeli ki.

Az előző gondolatokból következtethetünk arra, hogy mely szempontok határozzák meg azt, hogy milyen óvodai játéktevékenységre emlékszünk vissza szívesen. Közel 200 fő óvodapedagógus hallgató számolt be arról, hogy melyek voltak a legkedveltebb játéktevékenységei az óvodában. Illetve arra a kérdésre is válaszoltak, hogy miért az adott játék volt a kedvencük, valamint ismerőseiktől is adatokat gyűjtöttek ugyanebben a kérdésekben, így közel 380 főre bővült a minta. A válaszadók több tevékenységet is megneveztek és szívesen emlékeztek vissza a bújó- és fogó játékok különböző változataira, megjelentek az eszközös játékok és mozgásos- és énekes játékok. Jellemzően egy feszültségérzés és annak feloldása volt az, amely miatt szívesen gondolnak vissza az adott tevékenységre. A feszültség lehetett a bújócska izgalma, az új búvóhelyek keresése, a társak megtalálása, a versenyjátékokban a kihívás, a küzdelem. Szintén megjelent a közös játék öröme, a mozgás lehetősége, a felfedezés és az alkotás öröme, a váratlan fordulatok izgalma, a közös mondókázás, éneklés, de még az óvodapedagógus személye is. A több életkorú csoportra is utalt egy válaszadó, amikor arra hivatkozott, hogy volt olyan játék, ami annyira egyszerű volt, hogy abba a legfiatalabbként is beállhatott.

Az eredmények elsősorban megerősítést adnak abban, hogy a játékot a sajátosságai közül hosszútávon emlékezetessé és kellemes élménnyé az önkéntesség, az önjutalmazás, a feszültségoldás, de legfőképp az öröme teszi.

Kulcsszavak: óvoda; játék; kedvenc játék; játékélmény; játék öröme

Torgyik Judit

Pedagógusok gondolatai, élményei, tapasztalatai a múzeumlátogatással kapcsolatban

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Vitéz János Tanárképző Központ, Tanárképző Tanszék,
habilitált egyetemi docens
torgyik.judit.emese@btk.ppke.hu

Az iskolán kívüli tanulási helyszíneknek mind nagyobb szerep jut az oktatási rendszerben. A múzeumok érdekes interaktív foglalkozásai egyre több iskolai csoportot, osztályt vonzanak országszerte. A látogatás során szerzett élmények a tanulói személyiséget sokoldalúan fejlesztik és formálják, s hozzájárulnak a kultúra jobb megismeréséhez.

Konferencia-előadásomban egy empirikus kutatás tapasztalatait kívánom bemutatni, amelynek során interjúk adatfelvételre került sor a közoktatásban dolgozó pedagógusok körében. A vizsgálatba 45 pedagógus – tanító és tanár – került bevonásra, lakóhelyüket tekintve fővárosi, városi és kisebb csoportjuk pedig hazai községek lakója. Ennek során arra voltam kíváncsi, hogy milyen tapasztalatokat szereztek a múzeumokban, milyen mértékben hasznosítják a múzeumi tanulási lehetőségeket az iskolában, a tanításban, milyen céllal viszik a tanulókat múzeumba, s hogyan viszonyulnak ehhez a kulturális intézményhez. Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusokat több fő cél motiválja, amikor múzeumlátogatást szerveznek, ezek pedig 1) a tananyag kiegészítése, összekapcsolása iskolán kívüli tapasztalatokkal 2) élmények szerzése a diákoknak 3) közösségfejlesztés kifejezett szándéka 4) honismeret elmélyítése 5) az általános műveltség gyarapítása.

A vizsgálat eredményei szerint, miközben a pedagógusok jelentős része rendszeresen viszi a tanulókat múzeumba a diákjait pl. osztálykirándulások, tanulmányi kirándulások vagy kihelyezett tanórák alkalmával, addig akadtak olyan megkérdezettek is, akik úgy érezték, hogy saját szakjukhoz nem tudják kapcsolni a múzeumlátogatás lehetőségét, pedig tudatosabban átgondolva, számos lenne lehetőség rá. A kutatás eredményeiből kirajzolódik, hogy a múzeumi élmények hozzájárulnak a tehetségfejlesztéshez is, mivel vannak olyan diákok, akiknek az érdeklődése itt kezd mélyülni el egy-egy téma iránt, míg más tanulóknak a továbbtanulását is meghatározta az ily módon szerzett első impulzusok, élmények köre.

Kulcsszavak: múzeumi tanulás, iskolán kívüli nevelés, élménypedagógia

Tóth-Nagy Adrienn

Korai biliteráció – A fejlődés és a kognitív megterhelés metszéspontján

SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Modern Nyelvek és Kultúrák Tanszék, tanársegéd
SZTE ÁOK Kísérletes-és Megelőző Orvostudományi Doktori Iskola,
Preventív Medicina alprogram, PHD hallgató
nagy.adrienn.03@szte.hu

A kétnyelvűség neurológiai és kognitív előnyeit az elmúlt évtizedek kutatásai széles körben igazolták: a többnyelvű gyermekek gyakran kiemelkedőbb figyelemkontrollal, rugalmasabb gondolkodással és fokozott neuroplaszticitással rendelkeznek (Bialystok, 2017; Kroll & Dussias, 2017). Ugyanakkor kevésbé vizsgált kérdés, hogy milyen következményekkel járhat a második nyelven való írás-olvasás elsajátításának időzítése. Ha a másodnyelvi írásbeliség az anyanyelvi olvasás- és íráskészség megszilárdulása előtt kezdődik, a gyermekek körében gyakran jelennek meg diszlexiára emlékeztető tünetek: lassú dekódolás, betűtévesztések, következtelen helyesírás és gyenge szövegértés (Paradis, Genesee, & Crago, 2011). Mindez nem feltétlenül idegrendszeri zavar következménye, hanem a fejlődési érési ütem és az oktatási gyakorlat közötti eltérés eredménye lehet.

Az előadás egy kétlépcsős fejlődési modellt mutat be, amely a neurolingvisztika, a fejlődéslélektan és a nyelvpedagógia eredményeit integrálja (Cummins, 2014; Tomasello, 2019). Az első szakaszban az anyanyelvi írásbeliség megszilárdítása és a szóbeli kétnyelvű kompetencia kibontakoztatása kap központi szerepet. A második szakaszban – jellemzően 7–8 éves kor után – válik indokolttá a másodnyelvi írás-olvasás bevezetése, amikor az anyanyelvi olvasás már biztos alapot nyújt a transzferhez. Ez a megközelítés lehetőséget ad arra, hogy a biliteráció előnyei (pl. kognitív rugalmasság, fokozott metanyelvi tudatosság) kiaknázhatók legyenek anélkül, hogy a fejlődő idegrendszer túlterhelődésének veszélye fennállna.

Az elemzés külön kitér arra a diagnosztikai dilemmára, amely a diszlexia valódi eseteinek elkülönítését illeti a korai biliterációból fakadó, átmeneti nehézségektől. A neurológiai vizsgálatok (fMRI, EEG) és a pedagógiai megfigyelések összevetése arra utal, hogy a biliteráció időzítése döntő szerepet játszik a tanulási zavarok téves diagnosztizálásának megelőzésében (Shaywitz, 2003; Richlan, 2019). A kérdésnek egyaránt van tudományos és oktatáspolitikai relevanciája: a gyermekek fejlődésének támogatása csak akkor biztosítható, ha a nyelvoktatás gyakorlata illeszkedik az agy érési sajátosságaihoz.

Az előadás célja, hogy hozzájáruljon a kétnyelvű nevelés körüli diskurzus árnyalásához, és rámutasson arra, hogy a biliteráció nem pusztán nyelvpedagógiai döntés, hanem fejlődésneurológiai kérdés is. A bemutatott modell egyszerre kínál tudományos magyarázatot a diszlexia-szerű tünetek eredetére, és gyakorlati iránymutatást a pedagógusok, szakértők és döntéshozók számára.

Kulcsszavak: diszlexia, kognitív fejlődés, kétnyelvűség, kettős írásbeliség, neurolingvisztika

Tóthné Aszalai Anett

Billy szerint a világ – a dadogás jelensége a társadalmi modellben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK VJTK Tanárképző Tanszék
gyógypedagógus-logopédus, egyetemi docens
tothne.aszalai.anett@btk.ppke.hu

A dadogás beszédzavar (fluenciazavar), mely nem csupán kommunikációs nehézséget jelent az egyén számára, hanem jelentős pszichoszociális következményekkel, az életminőség romlásával járhat. A hagyományos medicínális szemlélet középpontjában a dadogás tünetei, etiológiájának megértése, a gyógyító terápiás lehetőségek kimunkálása áll. A szociális modell dinamikus folyamatként értelmezi a beszédzavart, melyben kulcsfontosságúak a társadalmi normák, értékek, az akadálymentesített környezet kialakítása.

A Funkcióképesség, fogyatékoság és egészség nemzetközi (FNO) keretrendszere a fogyatékoságokat komplexitásukban értelmezi, az egyén biológiai károsodásait, pszichés-kognitív szintű funkciózavarait, a környezeti és személyes tényezőket a társadalmi részvétel akadályozottság kontextusában (Tar és Kullmann, 2020). A modell értelmezése hozzájárulhat a dadogás mélyebb megértéséhez is.

A társadalmi attitűdök és a környezet reakciói alapvetően befolyásolják a dadogó személyek életminőségét, önértékelését és társas kapcsolatait. Hozzájárulnak a tünetek kialakulásához, fenntartásához és enyhítéséhez egyaránt. Célunk olyan társadalmi környezet kialakítása, mely lehetővé teszi a hatékony, sikeres kommunikációt. A szemléletformálás ezért kulcsfontosságú szerepet játszik a terápiás és preventív folyamatokban egyaránt.

Az előadás első részében a téma kiemelt kutatási eredményeit mutatjuk be, elemezzük a dadogás modern meghatározásait, bemutatjuk a dadogás szociális modell szerinti értelmezését (Constantino, C; Campbell, P.; Simpson, S., 2022; Tóthné Aszalai, 2017).

Az előadás második része példát mutat olyan intervenciókra és programokra, amelyek elősegítik az elfogadóbb attitűd kialakulását, és hozzájárulnak a dadogó személyek társadalmi integrációjához (Tóthné Aszalai, 2021; Rutter, 2023; Bogáth, 2025).

Az előadás rávilágít arra, hogy a szemléletformálás nem csupán a dadogó személyek társadalmi beilleszkedését szolgálja, hanem egy szélesebb körű társadalmi érzékenyítési folyamat részét képezi.

Kulcsszavak: dadogás, logopédia, szemléletformálás, társadalmi modell

Tölgyessy Zsuzsanna

**Játszóterek a meseerdőben - Szerepjátékok lehetősége a
mesefoglalkozásokon**

PPKE BTK VJTK Óvó-és Tanítóképző Tanszék

egyetemi docens

ORCID: 0009-0001-1223-220X

zsuzsannatolgyessy@gmail.com

A mese, azon belül is a népmese, manapság mind a szülők, mind a pedagógusok érdeklődésének a homlokterében van. Vizsgálják nem csak néprajzi, hanem többek közt pszichológiai, esztétikai, filozófiai és pedagógiai megközelítésben is. Ma már újra egyértelmű, hogy a népmese természetes közege az élőszó, és ebben a formában kell a mai gyerekeknek is megismerniük. De mi legyen a mesével a mesemondás után? Vannak, akik szerint bőven elegendő a mese, legfeljebb utána rajzoltatják a gyermeket, és vannak, akik vállalják a mese utáni beszélgetést, sőt belépve a játék világába különböző szerepeket ajánlanak fel a gyermekeknek abból a célból, hogy érzékletesebb, élvezetesebb és izgalmasabb legyen számukra a történet. A legjobb az lenne a gyermekek számára, ha az óvónő adekvát módon többféle módszert is használna.

A tanulmányban a szerepjáték és a drámajáték rövid elméleti ismertetése után három kipróbált mesefoglalkozás leírása következik, amely kiegészül a konkrét mesefoglalkozásokon szerzett tapasztalatokkal is. Az első mese láncmese, amely ismétléseken alapszik, és fontos szellemi tápláléka a 3-4 éves gyermekeknek, mert biztonságot adnak számukra a már ismert meseelemek, a második tündérmese, amely a fantázia és képzelet szabadságát biztosítja, a harmadik novellamese, amely az egykori valós paraszti világban játszódik, és tréfás fordulataival szórakoztatva okítja a nagyobb gyermekeket.

Kulcsszavak: népmese, szerepjáték, drámajáték, mesefoglalkozás

Törő Krisztina

Két innovatív pedagógiai eszköz bemutatása: Gondolatnapló, érzelem kártyák

Vecsés és Környéke Család és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ Kertváros Pszichológiai
Rendelő

igazságügyi szakértő pszichológus, klinikai szakpszichológus, intézményvezető
torokriszt1@gmail.com

Az érzelmi nevelés szerepe az utóbbi években egyre hangsúlyosabban jelenik meg a pedagógiai gondolkodásban. Számos kutatás igazolja, hogy a tanulók érzelmi tudatossága, önreflexió és önszabályozó képességei nemcsak a mentális egészséget és a társas kapcsolatokat befolyásolják, hanem közvetlen hatással vannak a tanulmányi eredményekre is. A XXI. századi oktatás egyik kulcsfeladata ezért az érzelmi kompetenciák fejlesztése, amelyhez szükség van olyan módszertani eszközökre, amelyek egyszerre élményszerűek, könnyen alkalmazhatók, és integrálhatók a tanulási-tanítási folyamatba.

A bemutatott két innovatív pedagógiai eszköz – a *Gondolatnapló* és az *Érzelemkártyák* – ebben nyújt gyakorlati támogatást a pedagógusok számára. A *Gondolatnapló* egy strukturált, nyolc hetes önreflexiós munkafüzet, amely a diákokat rendszeres gondolat- és érzelemfeldolgozásra ösztönzi. Használata során a tanulók tudatosítják saját érzelmi reakcióikat, megtanulják azokat szavakba önteni, valamint fokozatosan fejlődik az önismeretük és a rezilienciájuk. A napló alkalmas egyéni önreflexiós gyakorlatként, de csoportos feldolgozásra is, például osztályfőnöki órákon vagy mentálhigiénés foglalkozásokon.

Az *Érzelemkártyák* a vizualitás és a játékoság erejét használják fel az érzelmek felismerésére és kifejezésére. Segítik a diákokat abban, hogy az érzelmekhez szavakat rendeljenek, képesek legyenek megnevezni saját és mások érzéseit, valamint fejlődjön empátiás készségük. Külön értéket jelent, hogy az angol nyelvű változat nyelvoktatási környezetben is használható, hiszen támogatja az érzelmi szókincs elsajátítását, így egyszerre járul hozzá a nyelvi és érzelmi kompetenciák fejlődéséhez.

Mindkét eszköz egyszerűen beilleszthető az iskolai gyakorlatba, és a pedagógusok számára olyan módszertani repertoárt bővít, amely közvetlenül szolgálja a tanulók érzelmi jólétét, önreflexióját és nyelvi fejlődését. A tapasztalatok alapján a *Gondolatnapló* és az *Érzelemkártyák* alkalmazása erősíti a tanár–diák kapcsolatot, elősegíti a pozitív osztályközösség kialakulását, és hozzájárul a diákok iskolai sikerességéhez.

Kulcsszavak: érzelmek, gondolkodás, pedagógia, érzelemkártya, gondolatnapló

Urbán Péter

A tanulói autonómia tanuláselméleti vonatkozásai

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, tanszékvezető, főiskolai docens

Budapesti Piarista Gimnázium, középiskolai tanár

urban.peter@sapientia.hu

A tanulói autonómia annak ellenére alul tárgyalt témája a neveléstudományi diskurzusnak, hogy meglétét kétségkívül csaknem minden valódi tanulás előfeltételezi. A tudományos igényű kutatás és a gyakorlati munka eredményességét egyaránt veszélyezteti az a megközelítés, amely a tanulói autonómiát reflektálatlanul egyszerűen adottnak tekinti, de az is, amely e tényező alaposabb vizsgálatát arra hivatkozva kerüli meg, hogy azt a körülmények kontrollálhatatlan szegmenseként láttatja. Szembe kell néznünk azzal a leghétköznapiabb tapasztalatokkal is összhangban álló összefüggéssel, hogy a tanulói autonómia hiánya még a legkidolgozottabb módszertani megoldások hatékonyságát is aláássa, miközben az autonóm tanuló maga is aktív részesévé válik saját tanulási folyamatának megtervezésében.

Az előadás a tanulói autonómia fogalmát tanuláselméleti keretek között konceptualizálja. Meggyőződésünk ugyanis, hogy a kérdéskör jelentőségét leginkább a tanuláselméleti viszonyrendszer tudatosítása nyilváníthatja meg, illetve a tanulói autonómia adekvát fogalmi megragadása is ebből a nézőpontból történhet legtermékenyebb módon. Ez a megközelítés megítélésünk szerint nemcsak a fent említett összefüggés újszerű magyarázatát alapozhatja meg, hanem azt is elősegítheti, hogy a tanulói autonómia a tanulási környezetek tervezésének bevett szempontjává válhasson.

Miután a tanulói autonómiát a tanuláselmélet fogalmi apparátusa segítségével definiáljuk, felmutatjuk azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek e definíciós kísérletnek köszönhetően kerülhetnek a látókörünkbe. Itt mindenekelőtt a megoldási rutinok tanulásellenes jelenségére, valamint a fejlesztő értékelés még mindig nem eléggé tudatosított kedvező hatásaira kell utalnunk.

Előadásunk utolsó egységében arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy a tanulói autonómia fejlesztése jelenthet megnyugtató választ korunk olyan kihívásaira is, mint például a mesterséges intelligencia rohamos térnyerése.

Kulcsszavak: tanulói autonómia, tanuláselmélet, fejlesztő értékelés, tanulási környezetek tervezése

Véghelyi Péterné

A dialógus mint újra felfedezett ismeretszerzési paradigma

Legati Caritatis Egyesület ügyvezetője

PTE „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs doktorvárományosa
nyelvmegorzes@gmail.com

Előadásomban a dialógus ókori lélekfilozófiai paradigmájának alkalmazhatóságát kívánom bemutatni. Vizsgálati módszerem alapját Aurelius Augustinusnak a szellemi megismerés mozgásait komplex rendszerbe foglaló szakterminológiája képezi. Az Augustinus által alkalmazott fogalmak a megismerés intelligibilis mozzanatait az értelem számára felfogható megtapasztalássá teszik az emlékezet, értelem, akarat hármasságának diszkurzív bemutatásával. Az Augustinus-i itinerárium alkalmas arra, hogy a dialógus ne csak az érzelemreprezentációban alkalmazott eszköz legyen, hanem rendezőül szolgáljon az ismeretképződésben is. Kutatási területem a tanulói gondolkodás ismeretelméleti struktúrája, az ismeretképződés útja. Kutatási jelentésemben választ adok arra, hogy hogyan képes a dialógus módszere hozzásegíteni a tanítót a tudásátadás helyett az emberi nyelvi jelrendszert meghaladó tudás megtörténéséhez? Hogyan működik az értelem a nyelvi jelölésekben, hogyan kapcsolódik össze a ratio a Logosz-szal? A szó valamely dolognak olyan jele, melyet a hallgató felfog, miután a beszélő azt kimondta. A nyelv által csak a dolgok jeleit mondjuk ki, és nem magukat a dolgokat, azonban átvitt értelemben nyelvnek nevezhetünk minden olyan jeladást, ami a megértést megelőzi. A dialógus elvezethet az értelmi látás szintjére, mely a megismerő lélekben nem csalatkozhat, ugyanis az értelem úgy segít a megértésben, hogy a képzetek közötti viszonyrendszerek felállításával a lélek intenciójával azt keresi, hogy a képzetek mit jelentenek és tanítanak. Ehhez azonban szükség van az emlékezetre is, mivel az értelmezés egyrészt a kép és a valóság, másrészt az elmében lévő, már megértett képek közötti ok--okozati összefüggést jelenti. A felfogást a kimondott szóból azonban nem a fül, hanem az értelem végzi. Az ontológiai alapelvként értelmezett dialógus módszerének tanításban alkalmazott tapasztalataival arra mutatok rá, hogy minden emberi lélek hordoz magában hozzáférést az Igazsághoz, és csak arra van szüksége, hogy bölcséleti beszélgetésben felfedezhesse ezt az igazságot egy emberi tanító közreműködésével.

Kulcsszavak: dialógus, nyelvi jel, értelem, emlékezet, lélekismeret

Verebélyi Gabriella

Erőforrások a gyógypedagógusképzésben: a hallgatói jóllét és reziliencia

Soproni Egyetem BPK
egyetemi docens
verebelyi.gabriella@uni-sopron.hu

A pedagógusképzésben részt vevő hallgatók pszichológiai erőforrásainak vizsgálata kiemelt jelentőségű, mivel a leendő pedagógusok jólléte és tanulmányi hatékonysága szoros összefüggést mutat a későbbi pályán való eredményességgel, valamint a szakmai kiégés kockázatával. A reziliencia – mint a stresszel és megterhelő élethelyzetekkel szembeni adaptív megküzdés képessége – a nemzetközi szakirodalom alapján meghatározó védőfaktornak tekinthető a pedagógusok és pedagógushallgatók körében (Ungar, 2021). Hasonló eredményekre jutottak hazai kutatások is, amelyek a pedagógushallgatók lelki egészségét és erőforrásait vizsgálva a reziliencia és a pszichológiai jóllét központi szerepét hangsúlyozzák (Fűzi, 2019; Kálmán & Pusztai, 2021).

A bemutatásra kerülő empirikus vizsgálat célja a pedagógushallgatók rezilienciájának és pszichológiai jóllétének feltárása, valamint e két konstruktum kapcsolatának elemzése volt. A mintát 450 hallgató alkotta, akik nappali és levelező tagozaton folytatták tanulmányaikat. A résztvevők validált reziliencia- és well-being kérdőíveket töltöttek ki. Az eredmények szignifikáns pozitív kapcsolatot mutattak a reziliencia szintje és a pszichológiai jóllét több dimenziója között, különösen az étellel való elégedettség és a pozitív érzelmi állapotok tekintetében. A tanulmányi rend és az életkor mentén további különbségek is megjelentek: a levelező tagozatos, munkavégzés mellett tanuló hallgatók körében magasabb reziliencia-szint, de mérsékelt szubjektív jóllét volt tapasztalható, míg a nappali tagozatos hallgatók esetében e két tényező más arányban jelent meg.

Az eredmények alátámasztják a hazai szakirodalom azon megállapításait, miszerint a pedagógushallgatók mentális egészsége és erőforrásai kiemelt figyelmet érdemelnek a képzés során (Fűzi, 2019; Kopp & Skrabski, 2010). A reziliencia célzott fejlesztése, valamint a hallgatói jóllét támogatása olyan prevenciós és intervenciós lehetőségeket nyit meg, amelyek hozzájárulhatnak a pályakezdő pedagógusok szakmai bevételezéséhez, a pályán való hosszabb távú megmaradáshoz, és a kiégés kockázatának mérsékléséhez. Az előadás rávilágít arra, hogy a pedagógusképzésben alkalmazott támogató programok és mentálhigiénés beavatkozások miként erősíthetik a hallgatók pszichológiai erőforrásait, és hogyan teremthetnek alapot a jövő pedagógusgenerációjának fenntartható szakmai működéséhez.

Kulcsszavak: reziliencia, well being, pedagógushallgatók, fenntarthatóság

Vincze Tamás András

Az önálló nyíregyházi Felsőfokú Tanítóképző Intézet fennállásának 11 éve (1959-1970)

Nyíregyházi Egyetem
egyetemi docens
vincze.tamas@nye.hu

Hazánkban 1959-ben indult el a felsőfokú tanítóképzés az 1958. évi 26. sz. törvényerejű rendelet értelmében. Első körben nyolc felsőfokú tanítóképzőt tervezett az akkori oktatásirányítás, végül azonban további három város is kiharcolta, hogy ilyen típusú pedagógusképző intézménnyel gazdagodhasson. Nyíregyháza is ezek között a városok között volt. A felsőfokú tanítóképzés elindításának helyi feltételeit nem volt könnyű megteremteni: az első nagy feladatot a megfelelően képzett oktatógárda összeállítása jelentette. Ugyancsak komoly problémának tűnt a felsőfokúvá vált képzés infrastruktúrájának a biztosítása, a meglévő épületek ugyanis nem bizonyultak teljes mértékben megfelelő helyszínnek a tanítóképzős hallgatók színvonalas elméleti és gyakorlati felkészítéséhez.

A képzés tartalmi oldalának a fejlesztése, valamint a megfelelő módszertani repertoár kialakítása szintén a helyi oktatói értekezletek és az országos tanácskozások állandó témája volt. A képzős oktatók leginkább attól tartottak, hogy a kiforrotlanabb didaktikájú és szűkebb módszertani repertoárú felsőoktatás keretei között a tanítóképzés pozitív hagyományai el fognak sorvadni, a gyakorlatias jelleg meg fog szűnni. Erre az aggodalomra jogos alapot szolgáltatott a felsőoktatásban leginkább alkalmazott módszer, az előadás dominanciája az új rendszerű tanítóképzésben. Az 1959 és 1970 közötti időszak azért sem volt könnyű a nyíregyházi tanítóképzés történetében, mert a hatvanas években a megye elég súlyos tanítóhiánnyal küzdött, s ennek a problémának a megoldásában is a Felsőfokú Tanítóképző Intézettől remélt segítséget. További nehézséget jelentett az is, hogy az intézet oktatói elég gyenge alapokkal rendelkező hallgatói állománnyal dolgoztak a felsőfokú képzés első évtizedében: a középiskolákból komoly hiányosságokkal érkeztek a képzős diákok. Az önálló nyíregyházi Felsőfokú Tanítóképző Intézet 1970-ig állt fenn, ekkor olvadt be a nyíregyházi Tanárképző Főiskolába, ennek a beolvadási folyamatnak a megnevezésére a korabeli dokumentumok elegánsan a „fúzió” kifejezést alkalmazták.

A címben jelzett időszak fő problémáit és eredményeit levéltári kutatás során feltárt információk, adatok alapján mutatjuk be.

Kulcsszavak: tanítóképzés története, felsőfokú tanítóképzés elindulása, intézménytörténet, levéltári dokumentumok elemzése

Zsolnai Márton

Külföldi diákok iskolai és nyelvi integrációjának lehetősége a technikaórán

Vilnusi Egyetem, Filológiai Kar, Skandináv Központ, magyar vendégoktató
zsolnai.marci@gmail.com

Bár a magyar közoktatásban nem újkeletű a külföldi diákok jelenléte, rendszerszintű stratégia még nem alakult ki az integráció elősegítése érdekében. A 2015-ös migrációs válság majd a 2022-től Ukrajnában jelenleg is zajló háború következtében nagyszámú menekült diák érkezett Magyarországra, emellett egyre magasabb számban vannak jelen a gazdasági bevándorlóként érkező családok gyermekei is. Egyes iskolákban, ahol a források, a szakmai háttér és a vezetői szándék lehetővé tette, zárványszerűen ugyan, de kialakultak olyan jógyakorlatok, amelyek helyi szinten képesek kezelni az iskolára háruló többletfeladatokat.

A nem magyar anyanyelvű diákok integrációja több tényezős folyamat, amelyben a diák mellett a szülők, a kortársak, az intézményben dolgozó pedagógusok és szakemberek közös, összehangolt munkája nélkül kevésbé lehet hatékony. A felzárkóztatásukra egyes tankerületekben már elérhető órakeret, azonban a lehetőségek nem mutatnak egységes képet, és gyakran nem magyar mint idegen nyelv szakos pedagógusra hárul feladat.

A nagyobb lexikai tudást és komoly írásbeliséget megkövetelő tantárgyak tanulása alacsony szintű nyelvtudással rendkívül nehéz, lassú és frusztráló folyamat. Ezzel párhuzamosan a nyelvi és iskolai integrációját a kevésbé kötött, másfajta tantermi megoldásokat alkalmazó tantárgyak gyakran hatékonyan tudják támogatni, és a diákok szinte észrevétlenül szívják magukba a tantárgy tartalma mellett a magyar nyelvet és kultúrát. A testnevelés, az ének-zene, a technika és tervezés és a vizuális kultúra tantárgyak komplex, szociális, érzelmi, kognitív és művészeti készségeket fejlesztenek, és a tanórai folyamatokba a külföldi diákok is könnyen be tudnak kapcsolódni.

Az előadásban a technika és tervezés tantárgyban rejlő lehetőségeket veszem górcső alá, amelyek elősegíthetik az integrációs folyamatot. A komplex gyakorlati ismereteket kínáló tantárgy innovatívan ötvözi a modern pedagógia kulcselveit: megjelenik a cselekvésre építő és projektalapú tanulás, a konstruktivista szemléletmód, a fenntarthatóságra nevelés és a kompetenciafejlesztésre fókuszáló megközelítés. Az órákon számtalan lehetőség adódik a külföldi diákok aktív bevonására, amelyeket érdemes kiaknázni a sikeres integráció érdekében.

Kulcsszavak: nyelvi integráció, külföldi tanulók, magyar közoktatás, technika és tervezés, magyar mint idegen nyelv